

ONTWERPBESLUIT WET NATUURBESCHERMING VAN GEDEPUTEERDE STATEN VAN
GELDERLAND

Wet natuurbescherming hoofdstuk 3, ontheffing soorten

Datum besluit : XXXX
Onderwerp : Wet natuurbescherming – 2018-002258 - gemeente Arnhem
Activiteit : gebiedsontwikkeling Stadsblokken en Meinerswijk te Arnhem
Verlenen/weigeren : verlenen ontheffing

Aanvrager : Rijnrovers Arnhem BV
Zaaknummer : 2018-002258

Beslissing van GEDEPUTEERDE STATEN VAN GELDERLAND op het verzoek van Rijnrovers Arnhem BV, Reggesingel 4, 7461 BA Rijssen, hierna te noemen de aanvrager, van 6 februari 2018, om een ontheffing op grond van de Wet natuurbescherming, hierna de Wnb.

De opbouw van deze beslissing is als volgt:

- Allereerst worden de ingediende *aanvraag en het procesverloop* toegelicht.
- Daarna volgt het *besluit* met inbegrip van de voorschriften.
- Onder het kopje '*beoordeling*' wordt de onderbouwing van het besluit gegeven.
- De beslissing wordt afgesloten met enkele algemene bepalingen en een toelichting op het verdere procesverloop ('*overige verplichtingen*' en '*zienswijzen*').

AANVRAAG EN PROCESVERLOOP

Op 6 februari 2018 ontvingen wij een aanvraag van Rijnrovers Arnhem BV voor een ontheffing in het kader van hoofdstuk 3, artikelen 3.1, 3.5 en 3.10 van de Wnb voor de soorten huismuis, gewone dwergvleermuis, meervleermuis, ruige dwergvleermuis, rugstreepd en steenmarter.

De ontheffing wordt aangevraagd in het kader van de in de wet genoemde belangen volksgezondheid of openbare veiligheid, ter bescherming van flora en fauna en in het kader van ruimtelijke inrichting van gebieden en vanwege het algemeen belang.

De aanvraag maakt deel uit van deze ontheffing.

Er is voor het aangevraagde project / de werkzaamheden niet eerder een ontheffing verleend.

Er wordt geen gebruik gemaakt van een gedragscode.

Op 13 maart 2018, 20 juni 2018, 27 juli 2018, 3 augustus 2018, 4 oktober 2018 en 29 november 2018 hebben wij van de aanvrager aanvullende stukken ontvangen.

Gelijktijdig met deze ontheffingaanvraag is een aanvraag ingediend voor een vergunning voor het gebiedendeel van de Wet natuurbescherming. De vergunningprocedure heeft zaaknummer 2018-002262.

Op deze ontheffingaanvraag is afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing verklaard.

Coördinatie

Burgemeester en wethouders van Arnhem hebben op 18 januari 2018 bekend gemaakt dat de gemeenteraad van Arnhem op 18 december 2017 heeft besloten toepassing te geven aan artikel 3.30, lid 1, sub b van de Wet ruimtelijke ordening (gemeentelijke coördinatieregeling) ten behoeve van de realisatie van het project 'Stadsblokken Meinerswijk'.

Deze regeling maakt het mogelijk dat de gemeente efficiënter, sneller en meer inzichtelijk kan besluiten over ruimtelijke projecten. Met deze regeling wordt de voorbereiding, bekendmaking en vaststelling van samenhangende vergunningen en procedures gebundeld. Dit betekent dat de ontwerpbesluiten en later ook de genomen besluiten gelijktijdig ter inzage worden gelegd. Gemeente Arnhem treedt op als coördinerend orgaan; zij treden niet in de inhoudelijke besluitvorming van het bevoegd gezag. De coördinatie heeft geen invloed op het toetsingskader voor ieder individueel besluit. Tegen de vaststelling van de besluiten kan in één keer beroep bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State worden ingesteld, mits genoemde besluiten na vaststelling allen gelijktijdig bekend worden gemaakt.

Met toepassing van het coördinatiebesluit worden op grond van artikel 3.30 e.v. van de Wet ruimtelijke ordening en afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht de volgende ontwerpbesluiten met de daarop betrekking hebbende stukken gelijktijdig ter inzage gelegd:

1. Het bestemmingsplan 'Gebiedsontwikkeling Stadsblokken Meinerswijk', met identificatienummer NL.IMRO.0202.925-201 met het milieueffectrapport 'Plan-MER Gebiedsontwikkeling Stadsblokken en Meinerswijk';
2. Watervergunning;
3. Ontgrondingenvergunning;
4. Wet natuurbeschermingsvergunning en –onthefing.

BESLUIT

Gedeputeerde Staten van Gelderland

HEBBEN BESLOTEN

gelet op artikel 3.3 lid 1 en lid 4 en lid 5, artikel 3.8 lid 1 en lid 5 en artikel 3.10 lid 2 van de Wet natuurbescherming

aan Rijnsoever Arnhem BV, Reggesingel 4, 7461 BA Rijssen

ONTHEFFING TE VERLENEN

voor de soorten, verbodsbepalingen en wettelijke belangen zoals weergegeven in tabel 1.

Tabel 1 Soorten, verboden en belangen

Soort	Verbod		Belang
Huismus <i>Passer domesticus</i>	Artikel 3.1 lid 2	Het opzettelijk vernielen of beschadigen van nesten, rustplaatsen en eieren of het wegnemen van nesten	A + B
Gewone dwergvleermuis <i>Pipistrellus pipistrellus</i>	Artikel 3.5 lid 2	Het opzettelijk verstoren	C + D
	Artikel 3.5 lid 4	Het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen	
Meervleermuis <i>Myotis dasycneme</i>	Artikel 3.5 lid 2	Het opzettelijk verstoren	C + D
Ruige dwergvleermuis <i>Pipistrellus nathusii</i>	Artikel 3.5 lid 2	Het opzettelijk verstoren	C + D
	Artikel 3.5 lid 4	Het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen	
Watervleermuis <i>Myotis daubentonii</i>	Artikel 3.5 lid 2	Het opzettelijk verstoren	C + D
Rugstreeppad <i>Bufo calamita</i>	Artikel 3.5 lid 1	Het opzettelijk doden of vangen	C
	Artikel 3.5 lid 2	Het opzettelijk verstoren	
	Artikel 3.5 lid 3	Het opzettelijk vernielen of rapen van eieren	
	Artikel 3.5 lid 4	Het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen	
	Artikel 3.6 lid 2	Het onder zich hebben of vervoeren	
	Artikel 3.34 lid 1	Het uitzetten van dieren of eieren van dieren	
Steenmarter <i>Martes foina</i>	Artikel 3.10 lid 1b	Het beschadigen of vernielen van vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen	E + F + G + H

Belang:

- A. (Vogelrichtlijn) Artikel 3.3 lid 4b onder 1 van de Wnb: in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid
- B. (Vogelrichtlijn) Artikel 3.3 lid 4b onder 4 van de Wnb: ter bescherming van flora en fauna
- C. (Habitatrichtlijn/Bonn/Bern) Artikel 3.8 lid 5b onder 1 in het belang van de bescherming van wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats
- D. (Habitatrichtlijn/Bonn/Bern) Artikel 3.8 lid 5b onder 3 van de Wnb: in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten
- E. (Overige soorten) Artikel 3.10 lid 2 (Artikel 3.8 lid 5b onder 1) van de Wnb: in het belang van de bescherming van wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats
- F. (Overige soorten) Artikel 3.10 lid 2 (Artikel 3.8 lid 5b onder 3) van de Wnb: in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten
- G. (Overige soorten) Artikel 3.10 lid 2 onder a van de Wnb: in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied
- H. (Overige soorten) Artikel 3.10 lid 2 onder h van de Wnb: h in het algemeen belang.

Aan deze ontheffing zijn op grond van artikel 5.3 van de Wet natuurbescherming de volgende voorschriften verbonden:

Algemene voorschriften

1. De ontheffing geldt voor het plangebied zoals aangegeven op de kaart in bijlage 1.
2. De geldigheidsduur van de ontheffing eindigt op 31-12-2029.
3. Uiterlijk op 31-12-2024 moet een geactualiseerde natuurtoets met een beoordeling van de resterende werkzaamheden worden ingediend bij de Provincie Gelderland, via e-mailadres post@gelderland.nl, onder vermelding van het zaaknummer 2017-002258.
4. De ontheffing geldt uitsluitend voor de soorten, verboden en belangen zoals weergegeven in tabel 1.
5. De ontheffinghouder dient contact op te nemen met de Provincie Gelderland indien er verbodsbepalingen worden overtreden, waarvoor geen ontheffing is verleend. Dit kan het geval zijn als er negatieve effecten optreden op soorten waarvoor geen ontheffing is verleend of als er onverwachte negatieve effecten van de activiteiten optreden. Dit kan via e-mailadres post@gelderland.nl, onder vermelding van het zaaknummer 2017-002258.
6. Deze ontheffing kan uitsluitend gebruikt worden door (medewerkers van) de ontheffinghouder of in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts-)personen. De ontheffinghouder blijft verantwoordelijk en aansprakelijk voor de juiste naleving van deze ontheffing.
7. De in voorschrift 6 genoemde (rechts)personen beschikken op de plaats waar de activiteiten van de ontheffing worden uitgevoerd over een (digitale) kopie van deze ontheffing, en tonen deze op verzoek aan de daartoe bevoegde toezichthouders en opsporingsambtenaren.
8. De in voorschrift 6 genoemde (rechts)personen zijn op de hoogte van de inhoud en het doel van deze ontheffing en de daaraan verbonden voorschriften, zodanig dat zij daar ook invulling en uitvoering aan kunnen geven.

9. Indien de ontheffinghouder de ontheffing in zijn geheel wil overdragen dan dient voor deze naamswijziging toestemming te worden gevraagd bij de Provincie Gelderland, via e-mailadres post@gelderland.nl, onder vermelding van het zaaknummer 2017-002258.
10. Minimaal twee weken voor aanvang van de werkzaamheden moet melding worden gedaan van de datum van start van de werkzaamheden bij de Provincie Gelderland, via e-mailadres post@gelderland.nl, onder vermelding van het zaaknummer 2017-002258.
11. De werkzaamheden dienen te worden uitgevoerd onder begeleiding van een of meer deskundigen¹ op het gebied van de soorten die genoemd zijn in tabel 1.
12. De deskundige(n) op het gebied van de soorten, genoemd in tabel 1, houdt alle bevindingen bij in een logboek en heeft deze beschikbaar op het project. Daarnaast wordt het logboek uiterlijk twee weken na afronding van de werkzaamheden verstrekt aan de Provincie Gelderland, via e-mailadres post@gelderland.nl, onder vermelding van het zaaknummer 2017-002258. In het logboek wordt vermeld op welke data de deskundige aanwezig was, welke werkzaamheden zijn uitgevoerd en (indien van toepassing) hoeveel exemplaren en verblijfplaatsen van welke soorten op welke locatie zijn waargenomen en hoeveel er zijn gevangen en waar deze zijn uitgezet.

Soortspecifieke voorschriften

13. Alle mitigerende maatregelen zoals genoemd onder het kopje '*In de aanvraag beschreven mitigerende maatregelen*' dienen te worden uitgevoerd.

BEOORDELING VAN DE AANVRAAG

Project

In de aanvraag beschreven project

Het gebied Stadsblokken - Meinerswijk te Arnhem wordt ontwikkeld waarbij er extra woningen worden gerealiseerd en het gebied wordt heringericht. De volgende werkzaamheden worden uitgevoerd:

Rivierverruiming (in 2013 is er in het kader van Ruimte voor de rivier reeds een nevengeul in het gebied aangelegd, maar dat project is reeds afgerond):

- het aanleggen van een nevengeul onderlangs Meinerseiland en deze te verbinden met de Plas van Bruil;
- het aansluiten van de Plas van Bruil op de ten westen van deze plas gelegen bestaande nevengeul;
- het verlagen van het maaiveld op het evenemententerrein op Stadsblokken.

Natuurontwikkeling:

- versterken van natuur- en landschappelijke waarden, waarbij tevens het (dag)recreatieve karakter van het gebied wordt versterkt, onder meer door middel van wandel- en fietspaden;

---

¹ De provincie Gelderland verstaat onder een deskundige een persoon die voor de situatie, habitats en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en ((soort)specifieke) ecologische kennis heeft. De ervaring en kennis dient te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO-, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals bijvoorbeeld een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus.

Met betrekking tot soorten of specifieke soorten kan als deskundige ook iemand worden aangemerkt die:

- op MBO-niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Wet natuurbescherming, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals bijvoorbeeld Zoogdiervereniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied) en/of zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of -bescherming.

- het transformeren van huidige agrarische gronden naar natuurgebieden;
- het leggen van verbindingen tussen de huidige gebieden zodat migratie van flora en fauna in het plangebied wordt versterkt.

Nieuwbouw:

Gebied	Bebouwing	Woningen	Oppervlakte
Stadsblokken	footprint maximaal 10.000 m ² (20% te verschuiven van Meinerswijk naar Stadsblokken)	maximaal 350 woningen, gemiddelde bouwhoogte is 15 m	maximaal 60.000 m ² woningen, culturele en recreatieve voorzieningen (nieuwe + bestaande bebouwing inclusief alle buitenruimte en gecultiveerde openbare ruimte zoals wegen en parkeren)
Meinerswijk	footprint maximaal 10.000 m ² (waarvan 20% wijzigingsbevoegdheid heeft om aanvullend te ontwikkelen in Stadsblokken in plaats van in Meinerswijk)	maximaal 80 woningen maximale bouwhoogte is 7,5 m	minimaal 4.000 m ² bebouwing met niet-wonende functie.

Overige functies in en nabij Stadsblokken en Meinerswijk:

Omschrijving	Oppervlakte
overige functies (niet wonen): parkeervoorzieningen, weginrichting, optimalisatie stadsblokkenwerf en recreatieve voorzieningen	maximaal 5.000 m ²
aantal ligplaatsen in de jachthaven is 49 stuks	
verkeer en parkeren (ontsluiting via de oostelijke en / of westelijke route, verkeersproductie, benodigd aantal parkeerplaatsen)	
wandel-struinpaden en ontbrekende schakels in fietsnetwerk	

Stadsblokken/ASM en de Haven van Coers zijn aangemerkt als evenementenlocaties. Op deze locaties zijn onderstaande evenementen toegestaan.

Er zijn 9 categorie A evenementen toegestaan. Deze zijn kleinschalig met maximaal 500 bezoekers die gelijktijdig aanwezig zijn. Daarnaast zijn er 7 categorie B evenementen toegestaan met een gemiddeld aantal gelijktijdig aanwezige bezoekers van 500 – 7.500. Het geluidvolume op de dansvloer mag niet meer dan 103 – 113 dB(C) zijn. Tenslotte zijn er 5 categorie C evenementen toegestaan met een gemiddeld aantal gelijktijdig aanwezige bezoekers van meer dan 7.500. Er mogen per jaar niet meer dan 21 evenementendagen plaatsvinden.

Onderzoek

In de aanvraag beschreven wijze van uitvoering van het onderzoek

De verspreidingsgegevens van de Nationale Databank Flora en Fauna en andere rapporten zijn geraadpleegd. Daarnaast heeft er uitgebreid veldonderzoek plaatsgevonden (figuur 1).

Jaar	Veldbezoeken	Datum	Tijdstip (uur)	Quickscan	Vleermuizen	Broedvogels & jaarroond beschermde soorten	Vaaplanten	Mossen en korstmossen	Amfibieën	Vissen	Grongebonden zoogdieren	Ongewervelden	Veldwerker(s)	Temperatuur (°C)	Bewolking	Windkracht (Bft)	Windrichting	Neerslag
2016	1	4 april	6.00-11.30		12	o	o	o	o	o	o	o	VdL, BH	14	half bewolkt	3	Z	droog
	2	6 mei	8.00-18.00	3	o	12	o	o	o	o	o	o	YH	20	half bewolkt	3	OZO	droog
	3	10 mei	6.00-10.00		12	o	o	o	o	o	o	o	VdL	14	half bewolkt	2	OZO	droog
	4	14 mei	22.00-23.15		o	o		123		o	o	o	YH	14	geheel bewolkt	3	NW	regen
	5	25 mei	21.25-23.50		1	1		1		o	o	o	TK	10	bewolkt	2	ZZW	droog
	6	29 mei	21.40-24.00		2	2		2		o	o	o	TK	15	zwaar bewolkt	3	NO	droog
	7	7 juni	22.00-0.30		2	2		2		o	o	o	TK	19	bewolkt	2	NO	droog
	8	10 juni	6.00-9.00		12	o	o	o		o	o	o	BH	12	geheel bewolkt	2	N	droog
	9	14 juni	8.00-17.30		o	12	o	12	12	12	12	12	YH	20	geheel bewolkt	2	ZZW	lichte neerslag
	10	15 juni	3.15-5.30		1	o		o		o	o	o	TK	11	bewolkt	2	ZW	droog
	11	12 juli	3.15-5.30		2	o		o		o	o	o	TK	13	zwaar bewolkt	2	ZW	droog
	12	13 juli	21.45-24.30		1	o		o		o	o	o	TK	14	zwaar bewolkt	2	WNW	droog
	13	18 augustus	8.00-18.00	3	o	o	o	o	o	o	o	o	YH	20	onbewolkt	3	NO	droog
	14	31 augustus	21.45-2.15		12	o		o		o	o	o	RR	17	onbewolkt	2	ZZW	droog
	15	21 september	21.30-2.30		12	o		o		o	o	o	RR	12	bewolkt	2	O	droog
2017	16	17 februari	5.30-7.00		12								YH	8	geheel bewolkt	3	W	droog
	17	24 maart	5.30-7.00		12								YH	14	bewolkt	3	ONO	droog
	18	10 april	5.00-17.00		12	o		o		o	12	12	YH	14	bewolkt	3	WNW	droog
	19	15 mei	8.00-17.00		o	o	12	o		o	12	12	YH	21	half bewolkt	2	ZZW	droog
	20	19 juni	7.00-17.00		o	o		o		o	12	12	YH, BH	28	onbewolkt	2	O	droog
	21	29 juni	8.30-16.00		o	o	12	o		o	o	o	YH	20	bewolkt	2	ZW	droog
	22	5 juli	7.30-18.00		o	o		o		o	12	12	YH, BH, RK	24	onbewolkt	2	NW	droog

Toelichting gebruikte afkortingen:

1: transformatiegebied: Industriegebied Meinerswijk

2: transformatiegebied: Stadsblokken

3: Natuurontwikkelingsgebied Meinerswijk

o: soortgroep meegenomen bij onderzoek naar doelsoortgroep

VdL: Vincent de Ienne

BH: Bert Haamberg

YH: Yann Horstink

TK: Tjeerd Kooij

RR: Reinoud Raaijmakers

RK: Rinze Kroeskop

Figuur 1 Overzicht van uitgevoerd veldonderzoek in 2016 en 2017 (rapport Natuurrapportage van Eelerwoude d.d. 9-3-2018)

<i>datum</i>	<i>tijd</i>	<i>type en deelgebied</i>	<i>zon op/onder</i>	<i>aantal personen</i>	<i>weer</i>
15-05-2018	21:15-00:10	avond/beide	21:30	4	19 °C, bewolkt, 1-2 bft
24-05-2018	21:30-00:15	avond/west	21:43	3	19 °C, bewolkt, motregen/droog, 0-1 bft
27-06-2018	02:15-05:25	ochtend/beide	05:20	3	14 °C, bewolkt, 1-3 bft
03-07-2018	22:00-00:05	avond/oost	22:05	3	17 °C, bewolkt, windvlagen
05-07-2018	22:00-00:15	avond/west	22:04	4	16 °C, helder, windstil
16-07-2018	21:50-00:00	avond/oost	21:54	3	21 °C, bewolkt, windstil
17-07-2018	21:50-00:00	avond/west	21:53	4	16 °C, bewolkt, 1-2 bft
15-08-2018	22:30-02:00	avond/beide	21:05	2	18 °C, helder, 0-1 bft
27-08-2018	22:15-02:00	avond/beide	20:39	2	16 °C, bewolkt, windstil
16-09-2018	20:30-22:40	avond/beide	19:29	2	12 °C, helder, windstil
22-10-2018	19:00-21:00	avond/beide	18:29	2	12 °C, helder, windstil
14-11-2018	19:50-22:00	avond/beide	16:49	2	9 °C, bewolkt, 0-1 bft

<i>datum</i>	<i>tijd</i>	<i>doel/volgnummer</i>	<i>weer</i>
24-05-2018	10:00-15:15	tonghaarmuts & broedvogels	24 °C, bewolkt, buien
28-05-2018	09:30-15:30	tonghaarmuts, broedvogels	30 °C, bewolkt,
05-06-2018	09:30-15:30	broedvogels & rivierrombout	21 °C, bewolkt,
07-06-2018	08:45-13:00	rivierrombout	24 °C, half bewolkt
21-06-2018	09:00-13:00	broedvogels & rivierrombout	22 °C, bewolkt
04-07-2018	09:30-14:00	broedvogels & rivierrombout	28 °C, licht bewolkt

Figuur 2 Overzicht van uitgevoerd veldonderzoek in 2018 (conceptrapport Rapportage onderzoek en monitoring flora en fauna onderzoek Stadsblokken Meinerswijk van Laneco d.d. 21-11-2018)

In de aanvraag beschreven ecologische waarden

Vaatplanten

Er zijn geen beschermde plantensoorten bekend in het transformatiegebied en natuurontwikkelingsgebied. Er zijn ook geen beschermde soorten vastgesteld tijdens de diverse veldbezoeken. De zandwolfsmelk die oorspronkelijk voorkomt in het rivierengebied is ook niet aangetroffen. Wel zijn er voor de soort op het oog geschikte (zandige en grazige) groeiplaatsen aanwezig.

Mossen en korstmossen

Uit bronnenonderzoek blijkt dat de beschermde mossoort tonghaarmuts er voor komt. De soort is uitsluitend bekend in het te behouden gebied, in de zachthoutoibossen ten zuiden van de Meginhardweg (aan de noordzijde van de klei- en zandwinputten) en bij de Nieuwe kolk, de plas net ten zuiden van steenfabriek Meinerswijk. De soort is ook aan de overzijde van de rivier in de Rosandepolder bekend (NDFF, 2005).

Onderzocht is of de tonghaarmuts voorkomt binnen de planlocaties. Daarvoor is specifiek gezocht naar potentieel geschikte draagbomen. Veelal betreffen dit horizontale of scheve takken van jonge wilgenbomen, die nabij water groeien en bij hoogwater deels onderwater staan. Het zijn bomen met goed ontwikkelde, voedselrijke bast, waarop vaak soortenrijke mosflora voorkomen. In de zomer zijn deze takken beschut, in de winter kan zonlicht juist tot op deze takken toetreden. Veel van de bomen binnen het plangebied staan relatief droog en weinig beschut. Dit zijn de hoogwatervrije delen, waar ook de luchtvochtigheid door beperkte buffering relatief laag zal zijn. Een klein deel van de vegetatie groeit lager gelegen en kan periodiek dan ook deels overstromen. Daarbij valt te denken aan de bomen laag op de stortstenen oevers langs de Nederrijn bij Stadsblokken. Het plangebied is op basis van voorstaande veel minder geschikt als groeiplaats, dan de bekende groeiplaats. Dit maakt ook dat er veel minder mossen voorkomen dan daar, met een laag aandeel epifytische soorten. De verwachting van bijzondere mossen was voorafgaand aan het onderzoek laag. Desalniettemin is er gezocht naar tonghaarmuts op bomen in het plangebied. Deze zijn mogelijk aangetroffen op 2 locaties.

Vleermuizen

Uit bronnenonderzoek blijkt dat de volgende vleermuissoorten kunnen voorkomen: gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, rosse vleermuis, laatvlieger, meervleermuis, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis en watervleermuis. Het vleermuisonderzoek heeft zich nadrukkelijk gericht op het transformatiegebied, in het bijzonder op de bebouwing die mogelijk wordt gesloopt. De nadruk lag vooral op de steenfabriek Ariens en omliggende gebouwen. De locaties De Praets, 't Heuveltje en de woonboten aan de Haven van Coers blijven behouden en zijn derhalve minder intensief onderzocht.

Er heeft geen vleermuisonderzoek plaatsgevonden ter plaatse van de ontsluitingsweg zomerkade Meinerseiland-Meinerswijk. Uit eerder onderzoek voor het verlagen van de zomerkade (Peereboom, 2012 en Koorevaar, 2011) in het kader van Ruimte voor de Rivier, welke enkele jaren terug is uitgevoerd, blijken hier geen bijzonderheden voor te komen. Gelet op het ontbreken van geschikte plekken voor verblijfplaatsen (het betreft een volledig open terrein, reeds enkele jaren terug vergraven en nog in pioniersstadium verkerend en boomholten ontbreken) kan met zekerheid gesteld worden dat hier geen verblijven aanwezig zijn. Het gebied heeft ook geen aaneengesloten, opgaande structuren zodat foerageergebied eveneens afwezig is.

Het oobos tussen Stadsblokken / Groene Rivier / Eldense weg is in eerste instantie niet specifiek onderzocht op het voorkomen en gebruik door vleermuizen. Alleen de noordrand grenzend aan Stadsblokken is onderzocht. Deze locatie lijkt echter wel potentieel geschikt hiervoor, met name voor boombewonende soorten, maar ook als foerageergebied van andere soorten. Er heeft aanvullend onderzoek plaatsgevonden. Hierbij is tevens het gebied onderzocht waar de aanleg plaats vindt van een ontsluitingsweg door dit gebied.

Gewone dwergvleermuis

In het transformatiegebied zijn, zoals op voorhand te verwachten was, enkele vleermuisverblijven aangetroffen van de algemeen voorkomende soort gewone dwergvleermuis. Het gaat om één zomerverblijf van een klein aantal (circa 4) dieren in de bebouwing van De Praets. Dit is buiten de plangrenzen van de ontwikkeling. Daarnaast gaat het om maximaal 5 paarverblijfplaatsen, waarvan 2 in industriegebied Meinerswijk en 3 in Stadsblokken. Kraamverblijven binnen de begrenzing van het plangebied zijn niet aangetroffen.

Winterverblijven van de gewone dwergvleermuis zijn niet in het plangebied en de directe omgeving aanwezig, maar komen mogelijk wel daarbuiten voor. Onderzoek naar zwermende vleermuizen tijdens de nacht in de periode augustus-september gaven ook geen zwermplaatsen weer, wat de conclusie ondersteunt dat deze verblijven afwezig zijn. Hoewel de omvang van de steenfabriek mogelijk doet denken aan een geschikte plek hiervoor, blijkt bij inspectie dat het pand hiervoor weinig potentie biedt. Het gebouw voldoet niet aan het beeld van volumineuze betonbouw gebouwen, zoals flats en kantoorpanden. Het pand bestaat uit hallen voorzien van platendaken gedragen door metalen constructies, waarin geen mogelijkheden zijn voor een winterverblijf. De luchtvochtigheid en temperatuur zullen er niet constant zijn en tocht zal op veel plekken aanwezig zijn. Van een gebufferde omgeving is geen sprake.

Foerageren door gewone dwergvleermuis is vastgesteld langs vrijwel alle opgaande structuren, ook langs gebouwen en verlichte gebieden. Er wordt redelijk intensief gefoerageerd, waarbij er meer dieren tegelijkertijd aanwezig zijn in het gebied dan bekend uit de vastgestelde verblijven. Mogelijk gaat het om enkele tientallen dieren voor heel het gebied. Een groot deel van de dieren zal verblijven in de omliggende woonwijken. Er is vastgesteld dat enkele dieren vanuit Arnhem-Noord de Nederrijn overstaken ter hoogte van Meinerswijk en ook is bekend uit ander onderzoek dat soorten via Malburgen en de Groene Rivier het gebied bereiken (De Groene Ruimte, 2017). Er is geen eenduidig aan te wijzen foerageergebied en/of vliegroute van de soort bekend geworden in dit onderzoek.

De noordrand van het gebied tussen Stadsblokken/ Groene Rivier/ Eldense weg grenzend aan Stadsblokken wordt gebruikt als foerageergebied door Gewone dwergvleermuis. Hier zijn geen verblijven vastgesteld van vleermuizen. Hetzelfde geldt voor het oobos waar de ontsluitingsweg wordt aangelegd.

Ruige dwergvleermuis

Van de Ruige dwergvleermuis is één paarverblijf aangetroffen in het meest westelijke deel van Meinerswijk. Deze bevindt zich bij Meinerswijk 15. Gelet op het ontbreken van geschikte bomen op deze locatie wordt aangenomen dat het verblijf in dit pand aanwezig is. Hoewel dit pand behouden lijkt te blijven, wordt worst case rekening gehouden met het verdwijnen van deze locatie.

De ruige dwergvleermuis foerageert langs enkele groenstructuren en doet dit vrij lokaal. Dit is aan de westzijde van Meinerswijk, waar ook een verblijf is vastgesteld. De andere locatie betreft de kastanjelaan aan zuidzijde bij Stadsblokken. Het gaat om hooguit enkele dieren. Van een vliegroute is geen sprake. In de omgeving van het plangebied lijkt de potentie voor de soort groter, bijvoorbeeld voor verblijven in de grote wilgen en populieren in natuurgebied Meinerswijk, al zijn in eerder onderzoek (Koorevaar, 2011) ook daar niet veel dieren vastgesteld.

De noordrand van het gebied tussen Stadsblokken/ Groene Rivier/ Eldense weg grenzend aan Stadsblokken wordt gebruikt als foerageergebied door ruige dwergvleermuis. Hier zijn geen verblijven vastgesteld van vleermuizen.

Laatvlieger

De laatvlieger heeft een vermoedelijke verblijfsfunctie gehad in het transformatorhuis in Meinerswijk (De Groene Ruimte, 2006), al is dit nooit geheel bevestigd. De soort is tijdens dit onderzoek niet waargenomen in het gebied, ondanks de geleverde inspanning en het nadrukkelijk rekening houden met het voorkomen ervan (per deelgebied zijn in de kraamperiode bewust twee avondbezoeken uitgevoerd, zodat de trefkans op verblijven van laatvlieger het groots was). Mogelijk heeft dit te maken met het gedrag van de soort, waarbij dieren regelmatig (soms dagelijks) wisselen van verblijf, maar zeker is dit niet. Van laatvliegerverblijfplaatsen is maar weinig bekend. De soort is een standsoort; hij trekt niet tussen zomer- en winterverblijf. Het wisselen gebeurt tussen een netwerk aan verblijven die op enkele honderden meters van elkaar af kunnen liggen, al is ook bekend dat dieren in zomer en winter hetzelfde verblijf gebruiken. In de omgeving van het gebied zijn laatvliegers wel gemeld, al zijn waarnemingen schaars in Malburgen (De Groene Ruimte, 2017) en worden ze niet meer gezien in de steenfabriek Elden (tellingen VleGel) (Koorevaar, 2011), waar ze voorheen bekend waren. Het blijft dus in het duister tasten met betrekking tot deze soort, wat aansluit bij het landelijk beeld. Uitgaande van het vleermuisprotocol is er voldoende aanleiding om de soort uit te mogen sluiten voor het gebied.

Meervleermuis

Van meervleermuis is geen verblijfplaats in het gebied vastgesteld. Verblijfplaatsen in het gebied waren ook niet bekend uit eerdere onderzoeken en ook niet in de NDFF. Het dichtstbijzijnde bekende verblijf uit literatuur is gelegen in Oosterbeek (Haarsma, 2011), wat overeenkomt met de weinige gegevens uit de NDFF (2008). Haarsma vermeldt tevens een voorzwermplaats nabij Driel, wat aansluit bij de vastgestelde vliegroute over de Nederrijn in westelijke richting. Verwacht wordt dat vanuit deze omgeving dieren via het land naar de bekende verblijven op de Zuid-Veluwe vliegen. Uitgaande van voorgaand en huidig onderzoek in Stadsblokken en Meinerswijk, alsmede op basis van bekende verspreidingsgegevens, kan met zekerheid gesteld worden dat Meervleermuis geen verblijfsfunctie heeft in het plangebied of direct daarbuiten. Van Meervleermuis is geen foerageeractiviteit waargenomen. Wel is van de soort een reeds uit onderzoek bekende (Haarsma, 2011) vliegroute vastgesteld. De soort vliegt van oost naar west in de richting van het dorp Oosterbeek. Deze vliegroute over de Neder-Rijn is ook in ons onderzoek vastgesteld.

Watervleermuis

Verblijven van watervleermuis zijn niet aangetroffen. De watervleermuis gebruikt voor overwintering veelal objecten zoals forten, bunkers en gebouwen. Ook zijn dit de paarverblijven. In de zomer wisselt de soort deze in voor holten en spleten van bomen, die op redelijk grote afstand van de winterverblijven aanwezig kunnen zijn. Uit navraag bij VleGel (de provinciale vleermuiswerkgroep) blijkt dat de winterverblijven redelijk goed in beeld zijn in Gelderland en dat deze veelal gelegen zijn in de Zuid-Veluwe (o.a. bij Deelen, Kemperheide, Houtmarkt en Koningsweg). De daar bekende aantallen komen niet overeen met de aantallen die geteld worden bij zomerverblijven, zodat het gissen blijft waar veel van deze dieren zich in de zomer ophouden. In Arnhem zijn geen zomerverblijfplaatsen bekend, zo blijkt uit navraag bij VleGel. Uit onderzoek (De Groene Ruimte, 2006) waar enkele tientallen watervleermuizen foeragerend werden aangetroffen boven de Groene Rivier, werd gesteld dat deze zich mogelijk konden ophouden op het hoogwatervrije deel van Stadsblokken, mogelijk refererend aan het naastgelegen gebied Meinerswijk waarin de voormalige steenfabriek Ariens en de bebouwing in het transformatiegebied Stadsblokken is gelegen. Tellingen in de steenfabriek Ariens door VleGel hebben echter niets opgeleverd. Ons onderzoek heeft zich nadrukkelijk gericht op het vaststellen van dergelijke verblijven, maar van watervleermuis zijn deze niet aangetroffen. Uit andere onderzoeken (Koorevaar, 2011) (Emond, Anema, Inberg, & van der Valk, 2007) zijn ook geen verblijven van watervleermuis bekend in het gebied. Waar de tientallen foeragerende dieren die De Groene Ruimte (2011) had waargenomen verblijven is onbekend, maar dit is uitgesloten voor het gebied. Tevens zijn zulke aantallen niet bekend uit het gebied.

Watervleermuis is foeragerend vastgesteld in de voormalige ASM-haven. De soort is niet op andere plekken in het ontwikkelgebied vastgesteld, maar komt naar verwachting wel buiten Meinerswijk voor. Het gaat om enkele dieren. Van een vliegroute is geen sprake.

Rosse vleermuis

Van rosse vleermuis zijn geen verblijven aangetroffen. Rosse vleermuis foerageert met veel dieren ten zuiden van Stadsblokken op het terrein van de Groene Rivier (hoogwater doorloop richting Meinerswijk). Het is te verwachten dat soortgelijke habitats in het te behouden gebied eveneens door deze soorten gebruikt worden. Uit literatuurstudie en de Nationale Databank Flora en Fauna blijkt dit ook het geval te zijn.

Overige zoogdieren

Bever

Het voorkomen van bever is bevestigd in het transformatiegebied (Stadsblokken) en het natuurontwikkelingsgebied. De soort verplaatst zich langs de volledige waterlijn van de Nederrijn en foerageert bij de oude havens. Drijvend afgeknaagd hout (de zogenaamde 'beverhoutjes') zijn eenmaal aangetroffen in de ASM-haven. Burchten worden in het transformatiegebied echter niet verwacht in verband met de grote mate van menselijke activiteit en de verstoring die dit oplevert. Ze zijn hier ook niet aangetroffen. Er zijn echter waarnemingen bekend van de soort op de oever aldaar, maar van een vaste rustplek is geen sprake. In het natuurontwikkelingsgebied is de bever zeer algemeen voorkomend. Knaag- en glijsporen treft men door heel het gebied aan. Burchten zijn gevonden in het gebied parallel aan de Drielse dijk tot aan de doorlaatsluis. Daarnaast zijn ze ook bekend uit literatuurstudie op plekken te midden van de klei- en zandgaten.

Boommarter

Opmerkelijk is de gevalideerde vondst van een aangereden boommarter (NDFF waarneming, 2011) aan de Eldenseweg. De soort wordt in Gelderland vrijwel uitsluitend aangetroffen ten noorden van de Nederrijn, rondom grote aaneengesloten bosgebieden, zoals de Veluwe. Waar het dier vandaan komt is niet duidelijk. Er is geen reden om aan te nemen dat zich in Meinerswijk of rond de Stadsblokken een populatie van de soort bevindt. Sporen van de soort zijn dan ook niet aangetroffen.

Steenmarter

Tijdens onderzoek in 2017 werd het voorkomen van steenmarter in het plangebied bevestigd; er werd ontlasting van de soort gevonden bij de steenfabriek.

Waterspitsmuis

De waterspitsmuis, die in Schuytgraaf is aangetroffen werd eveneens als mogelijke aanwezige van het gebied genoemd. In het transformatiegebied is geen geschikt habitat voor de soort aanwezig. In het te behouden gebied van Meinerswijk is dit wel het geval. Uitgebreid, maar gedateerd vallenonderzoek naar de soort (Koorevaar, 2011) leverde daar geen waarnemingen vanop. Uitgaande van het aanwezige ongeschikte terreintype binnen het te transformeren gebied en de habitateisen die de waterspitsmuis stelt, wordt verondersteld dat ze niet in het transformatiegebied voorkomen. Op basis van de voorgenomen ontwikkeling en de ongeschiktheid van de transformatiegebieden is daarom geen onderzoek naar de soort verricht.

Vogels

De aangetroffen vogels binnen en direct rondom het plangebied vallen voornamelijk onder de algemene broedvogels, zoals grasmus, tjiftjaf, winterkoning, wilde eend, kauw, merel, koolmees en zwarte kraai. Daarnaast komt ook een enkele Rode lijst soort voor, namelijk boerenzwaluw (gevoelig), groene specht (kwetsbaar) en huismus (gevoelig, tevens soort met jaarrond beschermde nesten). Meer bijzondere waarnemingen vormen het broedpaar sprinkhaanzanger

(max. 6.000 broedparen in Nederland) en de ijsvogel (twee territoria in het transformatiegebied en ook talrijk in het te behouden gebied) en het voorkomen van de spreeuw. De spreeuw broedt met een behoorlijk aantal broedparen bij 't Heuveltje en De Praets, plekken die behouden blijven bij de voorgenomen ontwikkeling.

Een aantal vogels met jaarrond beschermde nesten zijn als broedvogel in het gebied aanwezig geweest maar worden inmiddels niet meer als broedvogel waargenomen. Dit zijn de soorten gierzwaluw, ransuil en steenuil (de Boer, van Bruggen, & van Dorp, 2013). De volgende vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten zijn als broedvogel in het gebied aanwezig: ooievaar en huismus (de Boer, van Bruggen, & van Dorp, 2013). Daarnaast vormt het gebied mogelijk geschikt leefgebied voor kerkuil en steenuil.

Gierzwaluw

De gierzwaluw komt wel voor als broedvogel buiten het gebied, bijvoorbeeld in oude woonwijken van de stad. De soort is er in de afgelopen jaren aanwezig geweest (NDFF, afgelopen 3 jaar) en heeft er mogelijk tot broeden kunnen komen. In het transformatiegebied lijken de panden echter weinig geschikt voor de soort. Bij De Praets en 't Heuveltje lijken de potenties echter groter, maar ook daar zijn ze niet vastgesteld.

Kerkuil

Van kerkuil is bekend dat de soort een vaste broedplek had bij de steenfabriek Ariens. Alle waarnemingen van de afgelopen 3 jaar bevinden zich dan ook in het te behouden gebied. Zeer waarschijnlijk is kerkuil recent gepredeerd door steenmarter (pers. med. G. Glas). De soort is tijdens de inventarisaties ook niet waargenomen. Daarnaast is het voorkomen van slechtvalk ten noorden van de Nederrijn vastgesteld (reeds bekend uit de literatuurbronnen) en zijn ruim buiten het gebied een buizerd en boomvalk waargenomen.

Steenuil

Voor steenuil lijkt Meinerswijk geschikt leefgebied. Gelet op de omvang van het gebied en het voorkomen in het recent verleden werd mogelijk geacht dat de soort waargenomen zou kunnen worden. De soort blijkt echter voor het laatst waargenomen te zijn in 2014 (NDFF), waar het ten zuiden van steenfabriek Ariens aan het roepen was. Sinds 2015 wordt de soort niet meer aangetroffen tijdens de broedvogelonderzoeken (BMP) in het natuurontwikkelingsgebied Meinerswijk door de Vogelwerkgroep Arnhem. Uit eigen waarnemingen van de soort weten we dat hij tot 2015 nog wel met een broedpaar aanwezig was op een erf aan de Drielse Rijndijk net voorbij de Spoorbrug (meer westelijk van Meinerswijk). Mogelijkerwijs is het koppel bekend van Meinerswijk uiteengevallen door sterfte (ouderdom, predatie, aanrijding), en is er geen nieuwe aanwas vanuit de omgeving. Dat lijkt verklaarbaar met het feit dat Arnhem tot aan Driel bebouwd wordt (Schuytgraaf) en de steenuilen alleen nog mogelijkheid lijken te hebben om zich buitenom die zone langs de Nederrijn en de aangrenzende groene gebieden te verplaatsen.

Om zekerheid te verschaffen met de steenuil is in 2017 nader onderzoek uitgevoerd naar het voorkomen van de soort. Dit is gedaan met behulp van het afspelen van geluidsopnames, met bedoeling dat eventueel aanwezige uilen hierop territorium indicatieve gedrag vertonen. Dit nader onderzoek heeft echter niet geleid tot waarnemingen van de soort, waarmee de afwezigheid bevestigd is. Aangenomen wordt dat hij sinds 2015 niet meer aanwezig is in het gebied.

Havik

Een nest van Havik is aangetroffen buiten het transformatiegebied, in het ooibos waarin een ontsluitingsweg aangelegd zal worden. De exacte locatie van het nest is op 4 december 2017 tijdens een nader onderzoek vastgesteld. Dit betreft een rustige nestplek, die door afrastering geïsoleerd ligt van andere gebieden. Tijdens het veldonderzoek in 2018 zijn geen haviken vastgesteld. Wel blijkt uit de database van de NDFF dat deze soort tot broeden komt in het

westelijke deel van de Meinerswijk. Dus buiten het plangebied. In het plangebied zijn geen indicaties van actieve nesten geconstateerd.

Ooievaar

Er is een ooievaarsnest gelegen op het dak van de steenfabriek Elden. Het nest ligt buiten de invloedsfeer van de ontwikkeling. De locatie is één van de drukste in het natuurontwikkelingsgebied. Het nest is in 2018 niet in gebruik genomen.

Huismus

De huismus is goed bekend als broedvogel van Meinerswijk, maar niet van de Stadsblokken. In Meinerswijk wordt hij verspreid rondom de gebouwen aangetroffen, maar is hij vooral aanwezig bij de steenfabriek Ariens. (NDFF, afgelopen 3 jaar) (Koorevaar, 2011) (de Boer, van Bruggen, & van Dorp, 2013). Huismus komt verspreid voor in zowel het transformatiegebied, als in het te behouden gebied. In het transformatiegebied broedt de soort alleen in Meinerswijk. In totaal 26 broedterritoria zijn er vastgesteld, waarvan 2 in De Praets, 13 bij 't Heuveltje en 11 in het overige gebied.

Amfibieën en reptielen

Volgens bronnenonderzoek kunnen de amfibieën rugstreeppad, kamsalamander en poelkikker voorkomen (NDFF waarneming, 2011) (Lohmann, 2012) (Koorevaar, 2011) (Emond, Anema, Inberg, & van der Valk, 2007). Daarnaast kan de ringslang (Lohmann, 2012) (Koorevaar, 2011) voorkomen. Andere beschermde soorten worden op basis van habitatvoorkeuren en verspreidingsgegevens niet verwacht.

Tijdens de veldbezoeken zijn diverse soorten amfibieën aangetroffen. Voor zowel het transformatiegebied als het te behouden gebied waren dit de gewone pad, bruine kikker, bastaardkikker en kleine watersalamander. Deze soorten staan op de vrijstellingslijst Gelderland (Vrijstelling soorten ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden en bestendig beheer en onderhoud).

Vissen

Er komen geen beschermde vissoorten voor in het plangebied en omliggende omgeving. Ook in de Nederrijn zijn ter hoogte van Arnhem geen beschermde vissoorten bekend geworden.

Ongewervelden

Aangetroffen uit bronnenonderzoek zijn de volgende soorten: Sleedoornpage (NDFF-waarneming, 1995), Rivierrombout (NDFF-waarneming, oktober 2016 en 2017).

Sleedoornpage

Tijdens de veldbezoeken naar Sleedoornpage is gezocht naar imago's (rondvliegende exemplaren) en eitjes op waardplanten. De waardplanten betreffen in dit geval de sleedoorn (*Prunus spinosa*) en enkele gedomesticeerde soorten *Prunus*. Zowel imago's als eitjes werden niet waargenomen tijdens de veldbezoeken. Waarnemingen van waardplanten waren schaars. Sleedoorn bleek met enkele exemplaren aanwezig. Gedomesticeerde soorten *Prunus* werden niet aangetroffen.

Rivierrombout

Voor rivierrombouten is meermaals gezocht naar libellen, libellenlarven en vervellingshuidjes. Dit is uitgevoerd in een brede zone langs de Nederrijn en rondom de Groene Rivier. Voor het aantreffen van libellen werden vegetaties doorgelopen, zodat dieren zouden opvliegen. Voor libellenlarven en -huidjes werd gezocht op de zandstrandjes. Hierbij werden alle zandstrandjes aangedaan, van natuurontwikkelingsgebied Meinerswijk tot aan De Bakenhof. Ondanks een zeer intensieve zoektocht, waarbij minutieus met meerdere personen de zandstrandjes zijn afgelopen,

werd slecht één huidje aangetroffen buiten het plangebied, ten oosten van de John Frostbrug net voor De Bakenhof.

Het aantreffen van de soort past op de locatie, waar zandstrandjes algemeen voorkomen. Het feit dat er geen waarnemingen gedaan zijn bij Stadsblokken-Meinerswijk kan te maken hebben met de flessenhals in de Nederrijn en de verhoogde stroomsnelheid daardoor. Omdat de waarneming samenvalt in het verspreidingsgebied van de soort en de larve voortplanting in de directe omgeving van het plangebied suggereert, wordt geconcludeerd dat er sprake is van een marginale populatie rivierrombouten in dat deel van de Nederrijn. In Meinerswijk en Stadsblokken zijn geen waarnemingen gedaan. Het is uitgesloten dat het hier om essentieel leefgebied gaat.

In de aanvraag beschreven effecten van het project op de ecologische waarden

Gewone dwergvleermuis

Maximaal 5 paarverblijfplaatsen, waarvan 2 in industriegebied Meinerswijk en 3 in Stadsblokken zullen door de voorgenomen ontwikkeling verdwijnen.

De voorgenomen ontwikkeling heeft geen effecten op de aangetroffen verblijfplaatsen in De Praets en 't Heuveltje. Paarverblijven en zomerverblijf van de gewone dwergvleermuis die daar zijn aangetroffen zullen geen negatieve effecten door de ontwikkelingen ondervinden. Er zijn geen werkzaamheden op die locaties voorzien die van negatieve invloed hierop zijn.

In zowel Meinerswijk als Stadsblokken wordt redelijk intensief gevoerd. Vaste vliegroutes zijn er niet; er zijn dusdanig veel mogelijkheden voor de soorten dat alle opgaande structuren gebruikt worden. De omgeving voorziet ruimschoots in vervangend foerageergebied, bijvoorbeeld in Meinerswijk, langs de Groene Rivier en in de naburige wijk Malburgen, zodat geen sprake is van essentieel foerageergebied. Desondanks wordt wel gesteld dat het hier om intensief gebruikt foerageergebied gaat. De ontwikkeling voorziet in het behoud van zoveel mogelijk groen tijdens de aanlegfase en zal ook na inrichting een groen karakter houden. In de eindsituatie is er meer opgaand groen aanwezig in Meinerswijk/Meinerseiland dan nu het geval is en zal dit bij Stadsblokken afnemen. In zijn geheel neemt de hoeveelheid groen wel toe. Daarnaast wordt in het te behouden gebied agrarisch gebruikte grond omgevormd tot natuur, waarbij ook ruimte is voor de ontwikkeling van ooibos. Netto voorziet de ontwikkeling in de toekomstige situatie in een verbetering van foerageermogelijkheden en vliegroutes voor de gewone dwergvleermuis.

Ruige dwergvleermuis

De Ruige dwergvleermuis maakt slechts op enkele plekken gebruik van het gebied. Het betreft maximaal 1 paarverblijf bij de woning met adres Meinerswijk 15. Voorts wordt ervan uit gegaan dat de woning gehandhaafd kan blijven in de huidige plannen. Echter, wij gaan uit van een worstcasescenario, waarbij dit verblijf verloren kan gaan. Dat kan ook het geval zijn bij het indirect ongeschikt raken door aantasting van het functioneel leefgebied, bijvoorbeeld door het verwijderen van opgaand groen rondom de locatie, waardoor het verblijf niet meer bereikt kan worden.

Het foerageergebied van de ruige dwergvleermuis is gelegen op twee locaties: in de omgeving van het vastgestelde paarverblijf nabij Meinerswijk 15 en in de hoek kastanjelaan/ooibos in Stadsblokken. De laatste locatie blijft behouden, maar kan verminderd geschikt raken door naastgelegen voorgenomen gebouwen. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn wanneer er lichtuitstraling is vanuit de gebouwen zelf, door regulier gebruik. Voor de soort is er voldoende alternatief foerageergebied aanwezig in de directe omgeving, bijvoorbeeld in het naastgelegen ooibos, te midden van de kastanjelaan of op de landtong tussen de twee havens. Het betreft derhalve dan ook geen essentieel foerageergebied, zodat er geen negatieve effecten zullen optreden wanneer ruige dwergvleermuis op deze specifieke locatie verstoord wordt.

Met betrekking tot de locatie nabij het paarverblijf in Meinerswijk geldt eveneens dat er voldoende alternatieve foerageergebieden in de directe omgeving aanwezig zijn, waaronder in natuurgebied Meinerswijk en de bosschages rondom de Praets en 't Heuveltje. Er is derhalve geen sprake van een essentieel foerageergebied. De locatie is wel functioneel leefgebied, waarbij het ongeschikt raken ervan negatieve effecten kan hebben voor de verblijfsfunctie. Voor dit verblijf wordt ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming aangevraagd.

Meervleermuis

De vliegroute van Meervleermuis boven de Nederrijn is een belangrijk aandachtspunt. Meervleermuizen zijn verstoringgevoelig voor licht waardoor extra verlichting voorkomen moet worden (in de huidige situatie is reeds sprake van enige verlichting door het gebruik van het terrein). De ontwikkeling voorziet in woningen die op enige afstand (15 meter) van de oevers staan. Hierdoor wordt het effect van verlichting sterk beperkt. Overige verlichting van het plangebied wordt niet aangepast en blijft netto gelijk. Directe lichtuitstraling op de vliegroute boven de Nederrijn wordt zo voorkomen. Door de voorgenomen woningbouw is in de gebruiksfase geen sprake van verstoring.

Het evenemententerrein zal in het vliegseizoen van meervleermuis uitstralende verlichting hebben tussen zonsondergang en de nacht. De grootste veroorzaker van verlichting zijn de grotere (dance)evenementen (>7.500 bezoekers) waar veel verlichting gebruikt wordt. Dergelijke grotere evenementen vinden maximaal 5 keer per jaar plaats en het is aannemelijk dat ze buiten de meest belangrijke migratieperiode gehouden worden. Het Free Your Mind festival wordt bijvoorbeeld in juni georganiseerd, waarin de weersvoorspellingen voor een open lucht festival het beste zijn. Andere grotere evenementen die meer dan 500 bezoeker aantrekken mogen maximaal 12 keer per jaar georganiseerd worden. In het worstcase scenario is de kans aanwezig dat deze 12 dagen precies georganiseerd worden in de migratieperiode (maart – april én / of augustus – oktober). Dit betekent een afname van 12 geschikte nachtdelen van in totaal 90 dagen waarin migratie plaatsvindt.

De verstoring vindt plaats over een lengte van gemiddeld 300 meter, gedurende enkele uren na zonsondergang (tot 01.00) en voor maximaal zes dagen per jaar. Om deze zeer beperkte periode te overbruggen zijn er in de omgeving alternatieve vliegroutes aanwezig die gebruikt kunnen worden. Zo is er een nieuwe nevengeul aangelegd ten zuiden van Stadsblokken. Deze route is onverlicht en passeerbaar voor meervleermuizen. Dit betekent dat er alternatieve locaties zijn om de vlieg- en migratieroute tijdelijk op te vangen.

Tijdens de aanlegfase zullen er werkzaamheden plaatsvinden gedurende de dag, tussen circa 7.00 en 19.00 uur. Dit kan in de periode maart een verloop geven van 30 minuten voor of na zonsopkomst, respectievelijk ondergang. In uitzonderlijke gevallen kan dit afwijken. Deze verstoring is tijdelijk van aard en zeer beperkt, en wordt derhalve beoordeeld als niet significant.

Watervleermuis

Van watervleermuis zijn geen verblijven bekend in het gebied, of in de directe omgeving daarvan. Wel foerageert watervleermuis bij de Haven van Coers. De ontwikkeling voorziet in enkele gebouwen en activiteiten aan dit water. Hierdoor kan het foerageergebied ter plaatse verloren gaan. Uit onderzoek (Koorevaar, 2011) blijkt dat de watervleermuis ook foerageert op de grote plassen in het te behouden natuurgebied Meinerswijk. Daarbuiten foerageert de soort ook op de nieuwe vijver in de wijk Malburgen-west, Immerlooplas en de nevengeul bij De Bakenhof (De Groene Ruimte, 2017). Op korte afstand van de Haven van Coers zijn zeer veel alternatieve locaties. Er is derhalve geen sprake van essentieel foerageergebied bij de haven van Coers. Desalniettemin kan de ontwikkeling ter plaatse wel voor verstoring zorgen.

Rosse vleermuis

Van rosse vleermuis zijn geen verblijven bekend in het gebied, of in de directe omgeving daarvan. Direct negatieve effecten op verblijven zijn derhalve niet aanwezig.

Van de soort is foerageergebied vastgesteld boven de Groene Rivier. Hier foerageren meerdere dieren. Uit onderzoek (De Groene Ruimte, 2017) blijkt dat dieren vanuit Malburgen richting deze plek komen om er te foerageren. In datzelfde onderzoek is ook foerageergebied bekend bij Immerlooplas, de nieuwe vijver in Malburgen-west en bij De Bakenhof. De Rosse vleermuis is daarnaast foeragerend vastgesteld verspreidt in heel natuurgebied Meinerswijk (Koorevaar, 2011). Dit geeft een totaalbeeld, waarbij gesteld kan worden dat het gebied vanaf de nevengeul bij De Bakenhof, via de Groene Rivier met Meinerswijk verbonden staat. Het vormt feitelijk een groot foerageergebied van de soort. Met de voorgenomen ontwikkeling zijn geen versturende werkzaamheden voorzien ter hoogte van de Groene Rivier. De Rosse vleermuis kan in donkerte gebruik blijven maken van de zuidzijde hierlangs en kan deze ook makkelijk Meinerswijk bereiken. Er is derhalve geen sprake van negatieve effecten op de soort, omdat foerageergebied behouden blijft en in omgeving ook ruim aanwezig is.

Bever

Bever leeft vooral in het natuurontwikkelingsgebied ten zuiden van de Meginhardweg in Meinerswijk, waar het alle noodzakelijke functies (verblijven, foerageren) vervult. De soort foerageert in mindere mate ook wel op andere delen, zoals langs de havens bij de Stadsblokken. Burchten van de soort bevinden zich daar niet en worden derhalve ook niet geschaad door de voorgenomen ontwikkeling. Tevens ligt het belangrijkste foerageergebied ruim buiten het plangebied, vanwaar er bij een eventueel verlies aan foerageergebied langs de havens ruim voldoende alternatief foerageergebied aanwezig blijft voor de populatie. De gunstige staat van instandhouding van de bever is positief (ook lokaal) en komt derhalve niet in geding door de voorgenomen ontwikkeling. De Bever heeft geen essentieel leefgebied in, of in de directe nabijheid van de te ontwikkelen gebieden (het zwaarteggebied van de soort ligt rondom de zuidelijke waterplassen). In het te behouden gebied worden ook geen negatieve effecten verwacht. Er is voldoende afstand tussen bekende beverburchten en de wandel- en fietspaden.

Steenmarter

Hoewel gedurende gericht onderzoek geen verblijven zijn vastgesteld, is bekend dat de soort gebruikt maakt van het gebied (sporen in 2017 bevestigen dit). Het is aannemelijk dat de soort, die er vaak meerdere verblijven op na houdt, ook verblijven in de transformatiegebieden heeft. Mogelijk worden er verblijfplaatsen aangetast.

Vogels

Het aantal huisdieren nabij het natuurdeel van Meinerswijk neemt toe doordat er meer mensen komen te wonen. Loslopende katten en honden kunnen broedende vogels verstoren. De effecten hiervan zijn beperkt vanwege de inrichting van het gebied. De aanleg van een nevengeul zorgt ervoor dat het ontwikkelingsgebied Meinerswijk een eiland wordt, met slechts twee toegangslocaties (een hoofdtoegang aan de oostzijde en een fiets- en wandelpad via een brug aan de westzijde). Het merendeel van het eiland wordt omgeven door open water, wat zorgt voor een natuurlijke barrière. De kans dat honden en katten hierdoor het natuurdeel Meinerswijk inlopen wordt op deze manier sterk beperkt. Daarnaast is Meinerswijk reeds voorzien van gebiedsregels en deze worden ook toegepast op de nieuwe natuurdelen. Dit houdt onder andere in dat het park alleen vrij toegankelijk is op wegen en paden, men zich er alleen tussen zonsopkomst en zonsondergang mag ophouden en dat honden niet het gebied in mogen, ook niet wanneer aangelijnd. Door dergelijke regels voor het gebied te hebben kan hierop gehandhaafd worden door de beheerder.

Havik

In het plangebied zijn geen indicaties van actieve nesten geconstateerd van de havik. De aanleg van de ontsluitingsweg in het oobos heeft dan ook geen effect op deze soort.

Huismus

Verblijfplaatsen van Huismus worden op aantal plaatsen aangetast. Het gaat om maximaal 11 broedparen in het gebied rondom steenfabriek Meinerswijk.

Ooievaar

Het nest van de ooievaars wordt niet aangetast of verstoord.

Rugstreeppad

De Rugstreeppad is niet aangetroffen in de transformatiegebieden, ondanks voldoende inspanningsverplichting. Gelet op de flexibiliteit van de Rugstreeppad, waarbij de soort spontaan kan opduiken bij ruimtelijke ontwikkelingen moet rekening gehouden worden met het plots opduiken van de soort. Er is geen barrière voor de soort om de transformatiegebieden te bereiken.

Rivierrombout

Belangrijk voor de Rivierrombout is het behoud van zandstrandjes en voldoende dekking voor verse imago's kort nabij de plek waar ze uitgeslopen zijn. De voorgenomen ontwikkeling voorziet in het behoud van de zandstrandjes en voldoende dekking. Door de gebiedsontwikkeling kunnen de zandstrandjes in het gebied intensiever gebruikt gaan worden. Daartegenover worden ook nieuwe strandjes gerealiseerd met de plannen. Gelet op het diffuse voorkomen, het behoud van de huidige strandjes maar ook nieuw te ontwikkelen strandjes, en de verwachting dat het toekomstig gebruik niet een belemmering hoeft te vormen voor uitsluipen van de imago's, worden negatieve effecten op de soort niet aannemelijk geacht bij toekomstig gebruik. Tijdens de aanlegfase zal er op verschillende plaatsen grondverzet plaatsvinden aan de waterkant. Het betreft geen essentieel leefgebied van de soort, zodat negatieve effecten niet aan de orde zijn.

In de aanvraag beschreven preventieve maatregelen om effecten te voorkomen

Algemeen

Voorafgaand aan de start van de werkzaamheden dient de ecooloog te beoordelen of de periode geschikt is om in te werken.

Vogels

Voor alle beschermde inheemse (ook algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt een verbod op handelingen die nesten beschadigen of verstoren. Verstoring kan in veel situaties worden voorkomen door verstorende werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren. De periode van 15 maart tot 15 juli wordt over het algemeen beschouwd als broedseizoen voor de meeste soorten. Werkzaamheden binnen het broedseizoen zijn mogelijk indien is vastgesteld dat er met deze werkzaamheden geen nesten van broedvogels worden verstoord.

Gierzwaluwen

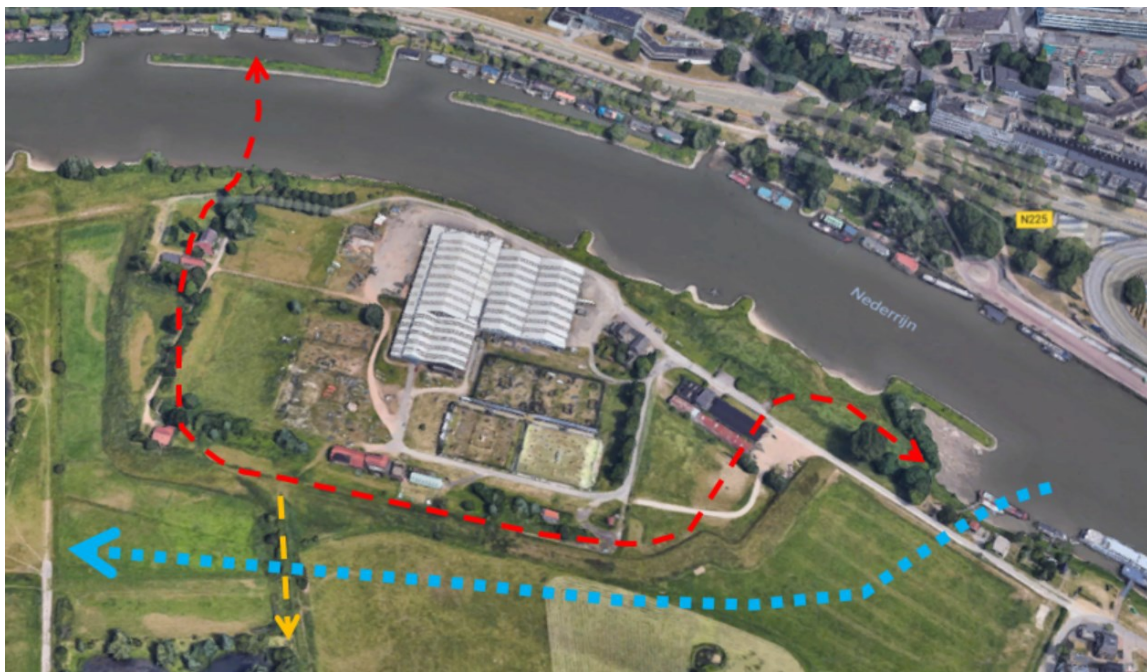
Het project heeft geen negatief effect op gierzwaluwen. Om in de eindsituatie wel kansen te bieden voor deze soort, worden nestkasten in muren ingebouwd. Minimaal 75% van de gebouwen hoger dan 10 meter wordt geschikt gemaakt voor gierzwaluw. Dat betekent dat er in Meinerswijk geen voorzieningen voor de soort aangebracht worden, maar deze alleen in Stadsblokken (waar de bouwhoogte tot ca. 15 meter bedraagt) worden geplaatst. De verblijven worden verspreid over het gebouw aangebracht.

Vleermuizen

Werkzaamheden vinden alleen overdag plaats, na zonsopkomst en voor zonsondergang.

Om effecten op vliegroutes te voorkomen moet de bestaande groenstructuur om Meinerseiland worden versterkt en worden verbonden met het natuurgebied Meinerswijk (figuur 2). Hiervoor worden de volgende maatregelen genomen:

- Het landdeel van de rode route aanplanten met streekeigen bomen en struiken, zoals boswilg, gewone es, eenstijlige meidoorn en sleedoorn. Het doel is een verbinding te versterken die nu in redelijke conditie is door met aanplant gaten in de rij te dichten, zodat een dichte aaneengesloten lintbeplanting ontstaat. Het te gebruiken plantgoed moet van begin af aan voldoende van omvang (laag vertakt, beheerd) en grootte zijn (minimaal 150-200 cm).
- Het groen langs de oranje route sluit zover mogelijk aan op de nieuwe nevengeul (blauwe pijl), zodat de afstand tot de overzijde (Sleuteldam) zo kort mogelijk blijft. De nieuwe nevengeul is oversteekbaar voor vleermuizen. Het te verwijderen groen op de huidige Dwarsdam kan gebruikt worden voor aanleg van de oranje route, eveneens aan zijde van Sleuteldam.

Figuur 3 Te versterken vliegroutes (rood en geel) ter overbrugging van nevengeul (blauw)

De openbare verlichting wordt vleermuisvriendelijk en mag niet uitstralen over het water van de voormalige ASM-haven zodat de watervleermuis zo min mogelijk wordt verstoord.

Rivierrombout

- Het potentieel leefgebied van de Rivierrombout (figuur 4) wordt ontzien van werkzaamheden en wordt voorafgaand aan de werkzaamheden afgezet. Dit betreft de zandstrandjes met ondiepe oever, maar ook een circa 2 meter brede strook ruigte waarin imago's de eerste dagen kunnen verblijven.
- Er worden geen machines gewassen in het rivierbed op de plekken waar Rivierrombout voor kan komen.

- Er worden geen machines, zoals waterpompen voor bronbemaling geplaatst in leefgebied, tenzij door de ecooloog vastgesteld is dat schade aan Rivierrombout hierdoor niet aan de orde is.
- Buiten de kwetsbare periode (uitsluipen van dieren en eerste dagen hierna), globaal mei-augustus kan bovenstaand beleid in overleg met de begeleidend ecooloog versoepeld worden.

Figuur 4 Potentieel leefgebied rivierrombout (groene markering) en waarneming huidje (rode stip)

Tonghaarmuts

Het potentieel leefgebied van de tonghaarmuts (figuur 5) wordt ontzien van werkzaamheden en wordt voorafgaand aan de werkzaamheden afgezet. Als bekend is geworden dat het potentieel leefgebied van de tonghaarmuts geen daadwerkelijk leefgebied betreft dan kan er wel ter plaatse worden gewerkt.

Figuur 5 Potentieel leefgebied van tonghaarmuts (blauwe cirkels)

In de aanvraag beschreven gedragscode

Uit de aanvraag blijkt dat geen gebruik gemaakt wordt van een gedragscode.

Nu preventieve maatregelen, ter voorkoming van overtreding van de in hoofdstuk 3 van de Wnb vermelde verboden, niet voldoende in deze aanvraag zijn opgenomen en er geen gedragscode van toepassing is, is voor het uitvoeren van de aangevraagde activiteit een ontheffing nodig.

In de aanvraag beschreven mitigerende maatregelen

Om negatieve effecten van de werkzaamheden te voorkomen worden maatregelen voorgesteld. De mitigerende maatregelen zijn opgenomen in de volgende tabel.

Tabel 2 Overzicht van de mitigerende maatregelen.

Soorten waarop negatief effect wordt verwacht	Vermijden gevoelige perioden	Tijdelijke mitigatie	Ongeschikt maken of verjagen ruim vóór de ingreep	Permanente mitigatie
Huismus	Werkzaamheden aan verblijven en functionele leefomgeving buiten broedseizoen uitvoeren. Werkzaamheden uitvoeren onder gunstige omstandigheden (droog, niet-vriezend en onder 6 Bft).	Plaatsen van 22 nestkasten, voorwaarden: - worden 3 maanden voorafgaand aan de werkzaamheden en 1 maand voor de start van het voortplantingsseizoen geplaatst; - zijn van duurzaam materiaal vervaardigd; - worden niet verstoord door de sloop- en bouwwerkzaamheden; - worden op minimaal 3 meter en maximaal 6	Voorafgaand aan de slopwerkzaamheden worden de nestplaatsen ongeschikt gemaakt. Na ongeschikt maken vindt een nadere controle plaats of de vogels echt vertrokken zijn. Daarna mag er worden gesloopt.	Minimaal 75% van de nieuwe gebouwen wordt geschikt gemaakt voor de huismus door het plaatsen van vogelvides type NK VV 01 of vergelijkbaar in het dak of inbouwstenen type IB MU 01 of vergelijkbaar in muren: - Meinerswijk: 75% van de woningen krijgt huismusvoorzieningen; - Stadsblokken: gebouwen met meer dan 5 wooneenheden krijgen een inbouwsteen per 5 wooneenheden type IB MU 01 of vergelijkbaar in muren.

Soorten waarop negatief effect wordt verwacht	Vermijden gevoelige perioden	Tijdelijke mitigatie	Ongeschikt maken of verjagen ruim vóór de ingreep	Permanente mitigatie
		meter hoogte boven maaiveld geplaatst.		De foerageer- en drinkmogelijkheden voor de huismus veranderen niet tijdens en na de periode van nieuwbouw. Er blijven voldoende zandige plekken gehandhaafd, waar huismussen hun stofbaden kunnen nemen. Geen belemmerende elementen in de in- en uitvliegroute zoals bomen, vlaggenmasten, steigers, etc.
Gewone dwergvleermuis	Werkzaamheden aan verblijven en functionele leefomgeving uitvoeren buiten de kwetsbare paarperiode; niet werken medio augustus - september	Minimaal 6 maanden voorafgaand aan de start van het paarseizoen plaatsen van 16 paar- / zomerverblijf vleermuiskasten type Schwegler 1FF, Vivara Oekraïne, Boshamer of vergelijkbaar in Meinerswijk zoals aangegeven in figuur 8 en 1 massaverblijf type VK SK 02, 3 paar- / zomerverblijf vleermuiskasten type Schwegler 1FF, Vivara Oekraïne, Boshamer of vergelijkbaar, 5 paar- / zomerverblijf vleermuiskasten type Vivara VK WS 05, Vivare VK WS 04, Schwegler 2F of vergelijkbaar (in bomen ophangen) in Stadsblokken zoals aangegeven in figuur 9 op minimaal 3 m hoogte met vrije aanvliegroute en buiten het schijnsel van verlichting.	Voorafgaand aan de sloopwerkzaamheden] de verblijfplaatsen ongeschikt maken (tocht creëren in spouwmuur) Na ongeschikt maken vindt een nadere controle plaats of de vleermuizen echt vertrokken zijn. Dit is met een vleermuisonderzoek in de avond	Minimaal 75% van de nieuwe gebouwen wordt geschikt gemaakt voor vleermuizen. Indien een spouw aanwezig is dan wordt deze toegankelijk gemaakt: - Meinerswijk: minstens 75% van de woningen krijgt vleermuisvoorzieningen. - Stadsblokken: gebouwen met meer dan 5 wooneenheden krijgen een winterverblijfvoorziening van type Tichelaar inbouw (=/- 1 x 1 m meerlaags) en 1 paarverblijf type Vivara IB VL 01 / 02 / 03 per 2 wooneenheden. Geen belemmerende elementen in de in- en uitvliegroutes.
Ruige dwergvleermuis	Werkzaamheden aan verblijven en functionele leefomgeving uitvoeren buiten de kwetsbare paarperiode; niet werken medio augustus - september	Minimaal 6 maanden voorafgaand aan de start van het paarseizoen plaatsen van 8 paar- / zomerverblijf vleermuiskasten type Vivara VK WS 05, Vivare VK WS 04, Schwegler 2F of	Voorafgaand aan de sloopwerkzaamheden] de verblijfplaatsen ongeschikt maken (tocht creëren in spouwmuur) Na ongeschikt maken vindt een nadere	

Soorten waarop negatief effect wordt verwacht	Vermijden gevoelige perioden	Tijdelijke mitigatie	Ongeschikt maken of verjagen ruim vóór de ingreep	Permanente mitigatie
		vergelijkbaar (in bomen ophangen) in Meinerswijk op de locaties zoals aangegeven in figuur 8 op minimaal 3 m hoogte met vrije aanvliegroute en buiten het schijnsel van verlichting.	controle plaats of de vleermuizen echt vertrokken zijn. Dit is met een vleermuisonderzoek in de avond	
Meervleermuis				In het bestemmingsplan is opgenomen dat er niet mag worden gebouwd binnen 15 meter van de oever van de Nederrijn. Om te voorkomen dat verlichting uitstraalt op de Nederrijn dient deze van het water af gericht te zijn, de verlichtingsintensiteit beperkt te blijven en rekening te worden gehouden met de lichtkleur en bijvoorbeeld uitstraling. Een geschikt voorbeeld is het gebruik van ecodynamische verlichting, waarbij de lichtintensiteit en -kleur afgestemd kan worden op het moment van de dag en de soorten in kwestie. Verstoring wordt zo voorkomen, of blijft tot een minimum beperkt. Voorafgaand aan de plaatsing van verlichting moet een ecologisch deskundige een verlichtingsplan opstellen en ter goedkeuring voorgeleggen aan het bevoegd gezag.
Steenmarter	Tijdens de kwetsbare kraamperiode (circa maart – augustus) buiten de invloedssfeer van verblijven blijven, alsmede voorkomen van aantasting functionele leefomgeving.		Rustplaats wordt voorafgaand aan de werkzaamheden ongeschikt gemaakt door enkele uren voorafgaand aan de sloop luide muziek af te spelen.	Plaatsen van 2 nestkasten type Vivara ZK EM 01 of vergelijkbaar in houtstapels afgedekt met takken en blad zoals aangegeven in figuur 10.
Rugstreeppad	Niet van toepassing want nog niet waargenomen in plangebied.	Aanleg van een geschikt leefgebied in 1 (of meer) van de zoekgebieden zoals aangegeven in figuur 11 waarin dieren worden uitgezet die eventueel in het plangebied worden gevangen. Nadere beschrijving staat onder figuur 11.	Niet van toepassing want nog niet waargenomen in plangebied.	Behoud van aangelegd leefgebied of verplaatsing dieren naar ander geschikt leefgebied.

Figuur 6 Aantal te behouden huismusvoorzieningen

Figuur 7 Aantal aan te brengen huismusvoorzieningen

Figuur 8 Aantal aan te brengen tijdelijke paar- / zomerverblijf vleermuiskasten type Schwegler 1FF, Vivara Oekraïne, Boshamer of vergelijkbaar aan te behouden gebouwen voor Gewone dwergvleermuis (rood) of type Vivara VK WS 05, Vivare VK WS 04 of Schwegler 2F type aan te behouden bomen voor Ruige dwergvleermuis (geel) in Meinerswijk

Figuur 9 A (uitleg zie figuur 7 B)

Figuur 9 B Aantal aan te brengen tijdelijke massaverblijf vleermuiskasten type VK SK 02 aan gebouwen, paar- / zomerverblijf vleermuiskasten type Schwegler 1FF, Vivara Oekraïne, Boshamer of vergelijkbaar aan gebouwen (A plat) of type Vivara VK WS 05, Vivare VK WS 04 of Schwegler 2F type aan bomen (A bol) voor Gewone dwergvleermuis in Stadsblokken

Figuur 10 Locaties van te plaatsen steenmarterkasten type Vivara ZK EM 01 of vergelijkbaar in houtstapels afgedekt met takken en blad

Figuur 11 Zoeklocaties voor aanleg leefgebied Rugstreeppad

Aanleg leefgebied Rugstreeppad

De nieuwe locatie voldoet minimaal aan de volgende eisen:

- > 2.000 m² oppervlakte;
- Bij voorkeur met droge zandgrond als bodem;
- Zomerhabitat met pioniersvegetatie (bijvoorbeeld door te plaggen of te vergraven).
- Een groot ondiep (gemiddeld 10-20 centimeter) voortplantingswater in pioniersstadium (zonder vegetatie) van 6-10 meter doorsnede, met flauwe zonbeschenen oevers, waarbij tenminste jaarlijks in de voortplantingsperiode water aanwezig is. In het water mag geen vis aanwezig zijn, of de zone ondiep water moet dusdanig groot zijn dat effect daarvan te verwaarlozen is. Het voortplantingswater kan kunstmatig aangelegd worden met zeil en daarop zand aangebracht en mag eventueel gevuld worden met water. Zodoende heeft men meer grip op de kwaliteit van het voortplantingswater en is het mogelijk een hoger gelegen locatie te kiezen (bijvoorbeeld op de oeverwal), omdat de poel niet natuurlijk gevoed hoeft te worden (bijvoorbeeld door regen of rivierwater). Het vullen gebeurt maximaal 1 x per jaar, minimaal enkele weken voorafgaand aan het voortplantingsseizoen (op aangeven van de begeleidend ecooloog).
- Winterhabitat met schuilmogelijkheden, bijvoorbeeld door zand-, stenen- en stobbenhopen. De overwinteringsplek is hoogwaterveilig, of de soort kan vanuit de plek veilig richting een hoogwaterrijke overwinteringsplek migreren (de afstand daartoe is kleiner dan 500 meter).
- Het gebied waarin de rugstreeppadden uitgezet worden, wordt indien nodig afgezet met rood-wit lint om schade door uitvoering van werkzaamheden te voorkomen. Dit heeft geen negatief effect op de rugstreeppad.
- Het gebied wordt zo nodig afgezet met afrastering om grote grazers tegen te houden.
- Met de inrichting worden geen andere beschermde diersoorten geschaad en wordt rekening gehouden met de zorgplicht.
- Gedurende de actieve periode van rugstreeppad wordt het ontwikkelgebied door de begeleidend ecooloog gecontroleerd op rugstreeppadden, hun eieren en hun larven. Bij aantreffen worden zij gevangen en overgebracht naar de nieuwe locatie.
- Voor het gebied geldt een beheerverplichting voor rugstreeppad, waarbij de pionierssituatie behouden moet blijven. De begeleidend ecooloog draagt zorg voor het monitoren hiervan, adviseert hierover de initiatiefnemer en begeleidt de uitvoering ervan.

- Dit alles geschiedt onder ecologische begeleiding, zodat het op de juiste wijze aangelegd wordt en de begeleidende ecoloog waar nodig snel kan ingrijpen of aanpassingen kan adviseren. Ook wordt zo voorkomen dat andere beschermde soorten worden verstoord.
- Het nieuwe leefgebied is voor de periode dat de uitvoering plaatsvindt aanwezig en wordt tenminste voor 5 jaar lang na realisatie beheerd voor de soort. Het uitbeheer nemen mag echter pas nadat aan bevoegd gezag aantoonbaar gemaakt kan worden dat ander leefgebied geschikt is en de diersoorten dit gebied kunnen bereiken. Wanneer dat laatste niet mogelijk is, dan worden dieren afgevangen en eenmalig verplaatst:
  - o De ecoloog brengt opnieuw in kaart welke soorten gebruik maken van dit nieuwe leefgebied en stelt op basis van aanwezige en te verwachten soorten een nieuwe ecologisch werkprotocol op.
  - o Het handelen gebeurt conform de zorgplicht.
  - o Voor onvoorziene beschermde soorten wordt zo nodig ontheffing Wnb aangevraagd.
  - o De aanwezige rugstreeppadden worden buiten de kwetsbare periode weggevangen en direct overgezet naar geschikt leefgebied in de (directe) omgeving.
  - o Het handelen wordt vastgelegd in een logboek.

In de aanvraag beschreven overtreding van verbodsbepalingen

Aan de hand van het voorgaande is in de aanvraag bepaald welke verbodsbepalingen worden overtreden. Dit is aangegeven in het aanvraagformulier. Er is ontheffing aangevraagd voor de soort(en), verbod(en) en belangen zoals opgenomen in tabel 1.

Beoordeling

Beoordeling van de resultaten van het ecologisch onderzoek en de mitigerende maatregelen

Wij hebben het ecologisch onderzoek beoordeeld en wij oordelen dat het onderzoek op de juiste wijze is uitgevoerd en compleet is. De voorgestelde mitigerende maatregelen zijn voldoende. Vanwege de aangevraagde termijn van 10 jaar blijft het uitgevoerde ecologisch onderzoek mogelijk niet gedurende deze termijn actueel. Er is daarom een extra voorschrift opgenomen waarin is aangegeven dat het onderzoek op termijn moet worden geactualiseerd.

Op basis van het voorgaande hebben wij bepaald voor welke soorten welke verbodsbepalingen worden overtreden. Deze zijn weergegeven in tabel 1. Voor deze soorten en verboden wordt de ontheffing verleend.

Andere bevredigende oplossing

In de aanvraag beschreven andere bevredigende oplossingen

Alternatieve locatie

De ontwikkeling is locatiespecifiek. Het betreft een desolaat, ontsnippert gebied te midden van de stad Arnhem. De ontwikkeling lost de lokale knelpunten waterveiligheid en ontwikkeling van natuur (Natuurnetwerk Nederland) op, en voorziet in antwoord op de vraag voor cultuurbehoud, woningvraag, recreatieve mogelijkheden en ander gebruik van het gebied. Hierdoor wordt het een sociaal veilig gebied, met ruimte voor natuur en mensen. Het vormt een verbindende schakel in de stad, waardoor Arnhem noord en zuid meer tot elkaar komen. Een alternatieve locatie is derhalve niet mogelijk.

Alternatieve inrichting

Voor inrichting van het gebied zijn in de loop der tijd verschillende ideeën ontstaan, waaronder het volledig inrichten van het gebied voor natuur, alsmede varianten waaraan meer ruimte voor kunst- en cultuur en multifunctionele werkruimte (o.a. met Rijnuniversiteit, musea en sociale functies) toegekend is. KWP heeft een plan ontwikkeld dat volop ruimte biedt voor natuurbeheer- en ontwikkeling en dat voldoet aan de door de gemeente vastgestelde Gebiedsvisie en het door de gemeente vastgestelde Masterplan 3.0. Dit plan wordt breed gedragen, zo bleek ook uit een stadsreferendum eind 2016 waarbij 64,7% van de stemmers positief was over het plan.

Met de huidige plannen wordt voorzien in alle behoeften en het is kostendekkend. Dat is ook het uitgangspunt van de Gebiedsvisie van de gemeente Arnhem. Alle ingrepen die worden voorgesteld kunnen worden gerealiseerd zonder een beroep te doen op de gemeente (en dus de belastingbetaler). Dat betekent dat er ook opbrengsten in het gebied gegenereerd moeten worden. Opbrengsten die reëel gesproken alleen gehaald kunnen worden uit de bouw van een beperkt aantal woningen.

Alternatieve werkwijze en planning

De werkzaamheden worden zo afgestemd dat doden en verwonden tot een maximum voorkomen zal worden en dat de verstoring tot een uiterst minimum beperkt zal blijven. Het is onmogelijk om de geplande werkzaamheden uit te voeren zonder de genoemde verblijven van vleermuizen, huismussen en mogelijk ook Steenmarter te vernietigen en een klein deel van hun functionele leefgebied tijdelijk te verstoren. Door de voorgenomen werkwijze wordt zorgvuldig handelen wel gegarandeerd en met de plannen wordt het gebied nadien weer geschikt voor de soorten.

Daarnaast wordt er gewerkt buiten de kwetsbare perioden van de aanwezige soorten, of wordt het werkgebied na een ecologisch check vrijgegeven. Daarnaast gaat het om een tijdelijke verstoring. In deze situatie is er geen gunstigere oplossing voorhanden.

Door het opstellen van een werkprotocol wordt geborgd dat de maatregelen worden uitgevoerd op de meest gunstige manier. Het werkprotocol is opgesteld door een ter zake kundige en beschrijft o.a. de werkwijze en werkperiode. Daarnaast wordt er ook beschreven wat er gedaan moet worden bij het aantreffen van ecologische ongeregelheden of nieuwe beschermde soorten. Een ecologische deskundigheid zal zolang bij het project betrokken blijven.

Beoordeling van de andere bevredigende oplossingen

Bij de uitvoering van het plan wordt goed rekening gehouden met de natuurwaarden om ook andere doelen te realiseren. Er is daarom geen andere oplossing die tot een beter resultaat leidt.

Conclusie

Er bestaat geen andere bevredigende oplossing.

Belang

In de aanvraag beschreven belangen

In de aanvraag is aangegeven welke wettelijke belangen op het project van toepassing zijn.

Ter bescherming van wilde flora of fauna of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats

De ontwikkeling van Stadsblokken-Meinerswijk is een grote gebiedsopgave, waarin meerdere opgaven liggen. Deze is nodig voor rivierveiligheid (Ruimte voor de Rivier project), voor het beschermen en versterken van natuur- en landschappelijke waarden (waaronder het Gelders Natuurnetwerk), voor het beleefbaar maken van cultuurhistorie, het vergroten van recreatieve mogelijkheden en het verbinden van het gebied met de stad. In het natuurgebied Meinerswijk komen verschillende beschermde soorten voor. In de te ontwikkelen gebieden is dit ook het geval, al is het aantal beschermde soorten hier relatief laag en komen zij eveneens in lage dichtheden voor. Dit heeft ermee te maken dat het gebied nu grotendeels ongeschikt is. Voor de volgende soorten wordt het naar verwachting beter.

De gewone dwergvleermuis is een typische stadsbewoner en maakt voor zijn verblijven vrijwel altijd gebruik van gebouwen. In Meinerswijk en Stadsblokken zijn nu een beperkt aantal gebouwen aanwezig, waarvan deze grotendeels ongeschikt voor de soort zijn gebleken. Dit betreffen veelal de oude hallen en bedrijfspanden die onvoldoende buffering hebben en

daardoor een ongunstig klimaat als verblijf voor vleermuizen. Er is derhalve weinig potentie voor de soort. Met het voornemen natuurinclusief te ontwikkelen wordt nieuwbouw geschikt voor vleermuizen gemaakt. De dwergvleermuis profiteert hier optimaal van. Er komen in de gebieden meer mogelijke verblijven voor de soort, zodat de verwachting is dat deze in aantal zal toenemen. Er zijn reeds voldoende mogelijkheden om te foerageren, zodat een groter aantal dieren ook mogelijk is. Bovendien wordt er met de inrichting van het terrein rekening gehouden met het groene karakter. Deze wordt versterkt en er komt nieuwe natuur bij. De gewone dwergvleermuis kan hierdoor optimaal gebruik maken van deze nieuwe en verbeterde leefomgeving. Wel moeten daarvoor eerst maatregelen genomen worden die effect op de soort hebben, zoals sloop van gebouwen. Hiervoor worden mitigerende maatregelen getroffen. De ruige dwergvleermuis bewoont hoofdzakelijk boomholtes. In het gebied zijn weinig geschikte bomen hiervoor aanwezig. De ontwikkeling voorziet in het verbeteren van de groene leefomgeving, met meer bomen en ook ooibos. Voor de soort komt meer leefgebied ter beschikking, met een groter aandeel mogelijke verblijven. Wel moet daarvoor eerst werkzaamheden uitgevoerd worden, waardoor de soort mogelijk zijn huidige verblijf zal verlaten. Hiervoor worden mitigerende maatregelen getroffen.

De meervleermuis heeft geen verblijven in Meinerswijk of Stadsblokken. Wel heeft de soort een vliegroute over de Nederrijn, waarop mogelijke effecten zijn. De ontwikkeling van Stadsblokken-Meinerswijk voorziet in een de ontwikkeling van nieuwe natuur, bestemd als Gelders Natuur Netwerk (GNN). Door nieuwe natuur te creëren wordt de nevengeul en Meinerswijk beter geschikt voor de soort, waardoor deze op locatie alternatieven vliegroutes heeft en ook foerageergebied krijgt. Tegelijkertijd wordt het groen langs de oever van de Nederrijn versterkt, waardoor de vliegroute geschikt blijft. De ontwikkeling heeft wel tijd nodig, waardoor een beperkte verstoring mogelijk is. Deze effecten worden gemitigeerd door vleermuisvriendelijke verlichting, een onbebouwde buffer tot aan de waterkant en het afschermen van uitstralende verlichting.

De watervleermuis foerageert bij de oude ASM-haven, maar komt ook op andere plekken in de omgeving voor. De ontwikkeling voorziet in nieuwe natuur en nevengeul, waardoor deze soort meer foerageergebied ter beschikking krijgt. Ook komt er meer ooibos en bomen, waarin de soort in de toekomst mogelijk nieuwe verblijfsfunctie in het gebied krijgt (dit is nu niet het geval). Dit gaat mogelijk wel ten koste van de geschiktheid van de ASM-haven, omdat hier ontwikkeld wordt. Die bouw van woningen is mede nodig om onder andere de natuurontwikkeling te financieren.

De ontwikkelgebieden behoren tot het leefgebied van de Steenmarter. De soort stelt relatief weinig eisen aan zijn verblijf. Belangrijk is dat de soort kan wegkruipen onder bijvoorbeeld dood hout, of in hopen. De ontwikkeling voorziet in meer natuur en bos. Er komt meer foerageergebied voor de soort en er is meer potentie voor verblijven. Omdat echter voor de bouw ook gebieden tijdelijk ongeschikt raken moet de soort mogelijk uitwijken. De territoria zijn dusdanig groot dat dit ook mogelijk is. Toch worden ook mitigerende maatregelen genomen, om effecten ook daadwerkelijk zoveel mogelijk te voorkomen. Op den duur blijven Meinerswijk en Stadsblokken geschikt op te foerageren. Met de aanleg van de nieuwe natuur en mitigerende maatregelen zal netto de natuurwaarde van het gebied voor de soort toenemen.

Voor de huismus waarvoor nu weinig potentie in het gebied aanwezig is, worden de woningen natuurinclusief ontwikkeld. Er komt meer nestgelegenheid voor de soort en de kwaliteit van het leefgebied vergroot (o.a. door nieuwe natuur) en verbetert.

De rugstreeppad is gebaat bij dynamische riviernatuur. Door de nieuwe nevengeul en de werkzaamheden wordt dynamiek toegevoegd. De ontwikkeling laat riviernatuur zijn gang gaan, waardoor processen zoals sedimentatie en erosie het leefgebied van de soort telkens weer 'vernieuwen'. Meinerseiland wordt tevens verhoogd aangelegd, waardoor niet alleen de

bewoners, maar ook de rugstreeppad kan genieten van de hoogwaterveilige zone (die noodzakelijk is voor overwintering). Hoewel de soort niet is aangetroffen tijdens het veldwerk wordt verwacht dat de ontwikkeling zelf een aanjager voor de soort is, en deze snel het gebied kan koloniseren. Om negatieve effecten tijdens de uitvoering te voorkomen worden mitigerende maatregelen getroffen.

De volksgezondheid of de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten.

Stadsblokken is een desolaat en sociaal onveilig gebied. Er is nauwelijks controle en sprake van verhoogde criminaliteit. De locatie is sociaal onveilig; er worden drugs gebruikt en er zijn hangplekken. Meinerswijk is grotendeels ontoegankelijk en maakt een verlaten indruk. Panden zijn vaak in slechte staat, met afhanginge daklijsten en/of gaten in dakpannen, en bovendien niet geïsoleerd. Meinerswijk is tevens een afgesloten gebied. Het is moeilijk toegankelijk, maar gelegen te midden van Arnhem. Beide gebieden maken al jarenlang geen vooruitgang. Ze staan stil in de tijd en verpauperen. De voorgenomen ontwikkeling voorziet in verbetering van deze plek door rivier, natuur, cultuur, recreatie en wonen bijeen te brengen. De gebieden worden hierdoor in alle opzichten beter. Er komt meer ruimte voor de rivier waardoor de flessenhals in Arnhem veiliger wordt, er komt meer natuur bij met echte riviernatuur (stroomdalgraslanden, vochtige hooilanden, oobos) maar ook stadsnatuur, er is ruimte voor cultuur en evenementen, men kan op plekken recreëren en door woonfuncties is er sociale controle, stopt de verpaupering, ontwikkeld stadsnatuur (door natuurinclusief te bouwen), wordt duurzaam gebouwd en wordt bijgedragen aan het tekort aan woningen in de regio. Deze woningen zijn nodig om de kosten te dekken van de gebiedsontwikkeling.

In het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daaropvolgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied.

Zie onderbouwing van bovengenoemde belang.

Algemeen belang

Zie onderbouwing van bovengenoemde belang.

Beoordeling van belangen

Wij kunnen instemmen met de in de aanvraag beschreven belangen. Het betreft de belangen die zijn weergegeven in tabel 1.

Gunstige staat van instandhouding

In de aanvraag beschreven effect op de staat van instandhouding van de desbetreffende soorten

Gewone dwergvleermuis

De Gewone dwergvleermuis is de meest algemene vleermuissoort en komt verspreid in heel Nederland voor. De soort is vooral aanwezig rondom bebouwing, waar ook groen in de omgeving aanwezig is. Dit kunnen steden en dorpen zijn, maar ook gebouwen buitenaf. Ondanks de wijde verspreiding, weten we niet of hij ook algemeen is en wat de trend van de soort in Nederland is. De soort heeft mogelijk veel te lijden van woning na-isolatieprojecten (o.a. het 'Nul op de Meter' project) en is daardoor ook kwetsbaar.

Met de ontwikkeling zullen negatieve effecten op de soort gecompenseerd en gemitigeerd worden. In de huidige situatie heeft het plangebied weinig waarde voor de soort. De huidige gebouwen zijn veelal weinig geschikt voor verblijven. Met de voorgenomen ontwikkeling zijn er daarom veel kansen voor de soort, vooral door het natuurinclusief ontwikkelen van de gebouwen en de toename van natuur. De verwachting is dat de soort positief zal reageren op de ontwikkeling.

Ruige dwergvleermuis

De Ruige dwergvleermuis komt algemeen voor in ons land. Het zwaartepunt van de verspreiding ligt hoofdzakelijk in noordwest Nederland, maar wordt ook in het binnenland aangetroffen langs rivieren, beken, meren en plassen. Van de soort is echter geen landelijke trend bekend. Een lokale trend van de bosgebieden Dijkgatsbos en Robbenoordbos laat een stabiele/ lichte toename zien. Dit lijkt overeenkomstig met het landelijke beeld. Van een negatieve trend lijkt geen sprake te zijn.

Met de ontwikkeling zullen negatieve effecten op de soort gecompenseerd en gemitigeerd worden. In de huidige situatie heeft het plangebied weinig waarde voor de soort, omdat Ruige dwergvleermuizen verblijven in bomen heeft, en bomen van omvang in het gebied weinig aanwezig zijn. Met de voorgenomen ontwikkeling zijn er daarom veel kansen voor de soort, vooral door het ontwikkelen van nieuwe natuur, met ooibos, bosschages en bomen. De verwachting is dat de soort positief zal reageren op de ontwikkeling.

Meervleermuis

Van de Meervleermuis zijn weinig gegevens bekend over aantalsontwikkelingen en trendlijnen. Er zijn tellingen gedaan waarmee het verloop van het aantal meervleermuizen in 32 gemonitorde zomerverblijven (rode lijn) in Nederland is bepaald. Hierbij dient 1994 als ijkjaar, hier is de populatie 100%. Het verloop van de populatietrend wordt weergegevens ten opzichte van het ijkjaar. In 2015 is de populatie 80% van het ijkjaar, wat duidt op een lichte afname.

De Meervleermuis wordt in de winter ook gemonitord. De Meervleermuis overwintert hierbij in drie grote bolwerken: ca 350-450 dieren in bunkers langs de kust van Zuid-Holland (Atlantikwall), ca. 60-100 dieren in ondergrondse objecten in Gelderland (Hoge Veluwe) en ten slotte 80-120 dieren in mergelgroeven in Limburg. In andere plekken komt de meervleermuis in de winter sporadisch en vaak in lage aantallen voor. Het gebruik van bekende (en daarmee beschermde/ ingerichte) winterobjecten door meervleermuizen neemt sterk toe. Het is duidelijk dat de soort een positieve trend door lijkt te maken. Het moet echter in acht genomen worden dat er een beperkte hoeveelheid data beschikbaar is en dit een zekere foutmarge met zich meebrengt. Over de lokale trend kunnen derhalve geen uitspraken gedaan worden.

Met de ontwikkeling zullen negatieve effecten op de soort gecompenseerd en gemitigeerd worden. In de huidige situatie heeft het plangebied weinig waarde voor de soort, omdat hij er feitelijk geen gebruik van maakt. Echter gebruikt de soort wel de donkerte aan deze zijde om langs het gebied ver de Nederrijn te vliegen. Door maatregelen te nemen kan lichtverstoring dusdanig beperkt blijven dat er geen negatieve effecten te verwachten zijn. Hoogstens zal er sprake zijn van een tijdelijke geringe verstoring, waarbij de functionaliteit van de vliegroute gehandhaafd blijft.

Watervleermuis

De watervleermuis is een algemeen voorkomende soort in ons land en kent een nagenoeg landsdekkende verspreiding. Een uitzondering hierop maken enkele Waddeneilanden. Sinds de tellingen van de watervleermuis is het aantal getelde dieren alleen maar toegenomen. De groei was het sterkst in de periode 1970-1988 en piekte in 2006, waarna het aantal getelde dieren stabiliseerde. Een mogelijke verklaring voor de groei wordt gezocht in de eutrofiëring van oppervlaktewater, waarna het aantal dansmuggen (een belangrijke voedselbron van de soort) is toegenomen. Geheel verklaarbaar is het echter niet.

Steenmarter

De Steenmarter is bezig aan een flinke opmars vanuit oost en zuidoost Nederland en komt in alle provincies van het land voor. Het zwaartepunt van de populatie ligt vooralsnog in de oostelijke helft hiervan. De soort is thans niet bedreigd en de trend is stabiel of toegenomen. De soort staat als vrij zeldzaam te boek, al lijkt dat beeld regionaal niet het geval te zijn. In Arnhem

en omgeving komt de soort verspreid voor, waarbij maar weinig waarnemingen gedaan worden in het stadshart. Op lokaal niveau lijkt de soort ook hier redelijk algemeen geworden.

Met de ontwikkeling zullen eventuele negatieve effecten op de soort gecompenseerd en gemitigeerd worden. In de huidige situatie heeft het plangebied redelijke waarde voor de soort, omdat hij kan verblijven onder de vele aanwezige elementen in het gebied (gebouwen, hollen, puin, boomstronken, etc.). De voorgenomen ontwikkeling zal voorzien in nieuwe natuur, waarin de soort wederom zijn plek kan vinden. Het meer gevarieerde landschap zal naar verwachting ook een betere voedselvoorziening creëren.

Huismus

De Huismus komt wijdverspreid in Nederland voor. Hij vindt vooral leefgebied in oudere stadswijken en op het platteland rondom boerderijen. De soort is sterk afhankelijk van toegankelijke pannendaken, waar het zijn nesten onder maakt. Ook nissen in gebouwen, zoals schuren worden hiervoor gebruikt. Hoewel de soort algemeen voorkomt heeft deze net als de Gewone dwergvleermuis te lijden onder het na-isolatie beleid van woningen. Maar ook de toegenomen mate van netheid heeft zijn negatieve effect. Sinds 1950 is de soort landelijk met 60% afgenomen als broedvogel, zodat er sprake is van een negatieve trend. De staat van instandhouding van de populatie is matig ongunstig, al lijkt de toekomst voor de soort gunstig. Sinds 1950 is de trend jaarlijks ook redelijk stabiel te noemen.

Met de ontwikkeling zullen negatieve effecten op de soort gecompenseerd en gemitigeerd worden. In de huidige situatie is het plangebied van zekere waarde voor de soort, zo getuige ook het aantal aangetroffen verblijven. Met de voorgenomen ontwikkeling zijn er veel kansen voor de soort, vooral door het natuurinclusief ontwikkelen van de gebouwen en de omgeving, alsmede door de toename van natuur. De verwachting is dat de soort positief zal reageren op de ontwikkeling.

Rugstreeppad

De Rugstreeppad is als Rode lijst soort opgenomen en beschreven als 'gevoelig'. Hoewel de soort lokaal algemeen kan voorkomen, is dat in voorliggende situatie niet het geval. Er is van het gebied geen trend bekend, maar uitgaande van de waarnemingen in de NDFF in dit door natuurliefhebbers drukbezochte gebied, is op te merken dat de afgelopen jaren een sterk dalende trend heeft. Dat klopt ook met de landelijke trend, waarbij de soort sinds 1950 met ruim 40% achteruit gegaan is. Er is lokaal derhalve sprake van een ongunstige staat van instandhouding.

Met de ontwikkeling worden in basis geen negatieve effecten op de soort verwacht, omdat deze afwezig is gebleken. Het spontaan opduiken kan er echter toe leiden dat dieren geschaad worden, bijvoorbeeld door grondwerken. Door tijdens de ontwikkeling ruimte te laten voor tijdelijke natuur kan de populatie lokaal een boost krijgen. Na het afronden van de werkzaamheden is extra natuur ontwikkeld en zijn er volop mogelijkheden voor de soort. De verwachting is dat de soort positief zal reageren op de ontwikkeling.

Beoordeling van de effecten op de staat van instandhouding van de desbetreffende soorten

Het uitvoeren van de maatregelen als bedoeld in de aanvraag leidt niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de soorten.

Conclusie

De gevraagde ontheffing kan worden verleend.

OVERIGE VERPLICHTINGEN

Wij wijzen u er op dat u zelf verantwoordelijk bent voor het verkrijgen van eventueel benodigde ontheffingen, vergunningen of toestemmingen op grond van andere wet- en regelgeving.

ZIENSWIJZEN

Op grond van de Algemene wet bestuursrecht kan eenieder, gedurende de periode van terinzagelegging, schriftelijke of mondelinge zienswijzen over het ontwerpbesluit naar voren brengen. Schriftelijke zienswijzen kunnen worden gericht aan het college van burgemeester en wethouders van Arnhem, postbus 9029, 6800 EL Arnhem.

Ook bestaat de mogelijkheid om gedurende de inzagetermijn een zienswijze mondeling naar voren te brengen. Als u van deze mogelijkheid gebruik wilt maken kunt u een afspraak maken met de heer Lagerberg van de gemeente Arnhem, telefoonnummer: 026-3773391.

In uw reactie graag duidelijk vermelden op welk(e) ontwerpbesluit(en) uw zienswijze betrekking heeft. Wij maken u erop attent dat alleen beroep tegen het uiteindelijke besluit kan worden ingediend als de indiener ook een zienswijze heeft ingebracht tegen het ontwerpbesluit en men belanghebbende is.

Bijlagen:

- Bijlage 1: Kaart projectlocatie
- Bijlage 2: Kaart uiterwaard

BIJLAGE 1

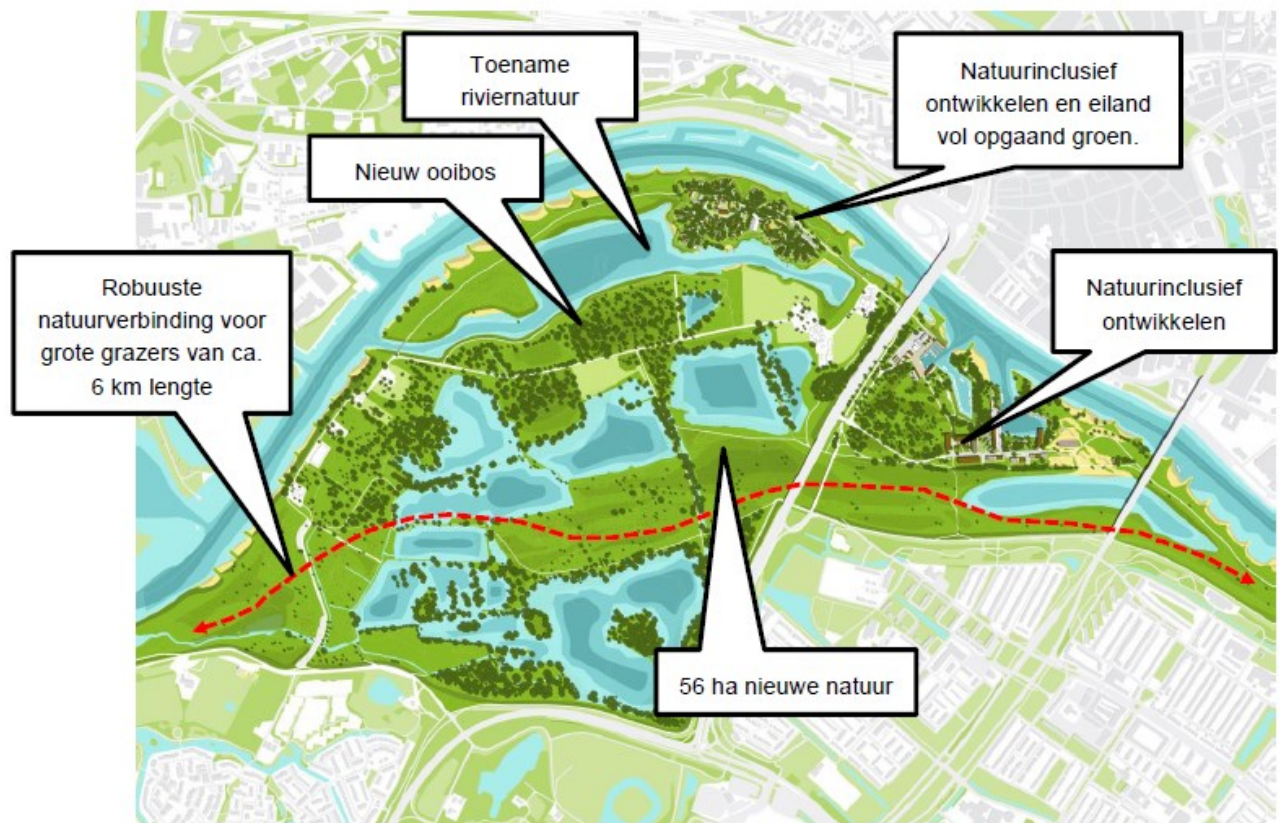
Kaart projectlocatie

Figuur 12 Plangebied (ontheffing geldt voor gebieden met rood, blauw en paars kader)

BIJLAGE 2

Kaart uiterwaard

Figuur 13 Inrichting plangebied en omliggend gebied